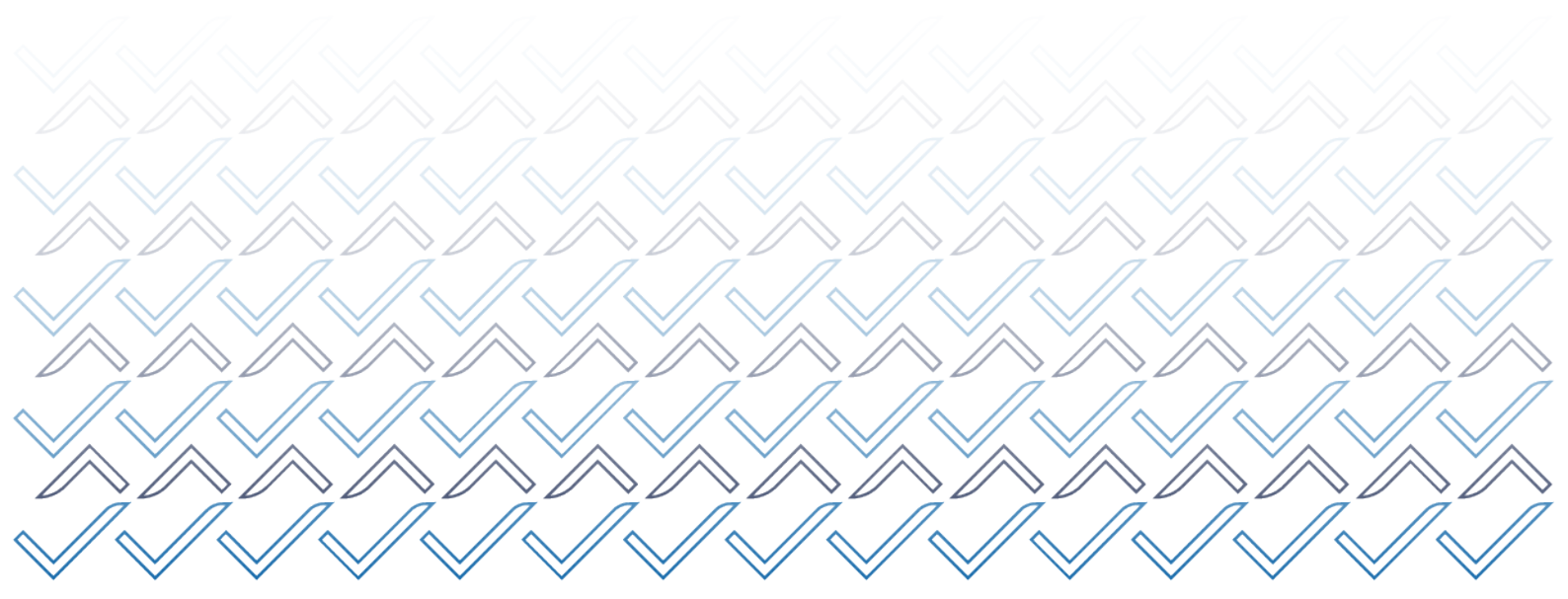

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

2023 m. balandžio 17 d.

Nr. VAE-2

Valstybės kontrolė – aukščiausiaji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Audito grupė: Mindaugas Šalčius (departamento vadovas), Tadas Čiblys (grupės vadovas), Jūratė Dilienė, Darius Tartėnas, Jonas Izokaitis.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Aplinkos ministerijai, Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos apsaugos departamentui.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	9
AUDITO REZULTATAI	11
1. TOBULINTINA KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMO SISTEMA	11
1.1. Gyventojai nepakankamai motyvuojami rūšiuoti atliekas	11
1.2. Neužtikrinamos sąlygos visiems gyventojams atliekas tvarkyti tinkamai	16
2. BŪTINA UŽTIKRINTI KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMĄ MAŽIAUSIAI APLINKAI KENKSMINGU BŪDU	20
2.1. Mišrių komunalinių atliekų apdorojimui skirta infrastruktūra nėra pajėgi užtikrinti, kad būtų pasiekti perdirbimui keliami tikslai	20
2.2. Neužtikrinama, kad būtų laikomasi atliekų tvarkymo prioritetų	23
2.3. Nepakankama komunalinių atliekų tvarkymo proceso priežiūra	27
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	31
PRIEDAI	36
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	36
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	37
3 priedas. Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys	41

PAGRINDINIAI FAKTAI

1 345 tūkst. t

2021 m. susidarė komunalinių atliekų, iš kurių 728 tūkst. t (54 proc.) – mišrios komunalinės atliekos.

~480 mln. Eur

nuo 2000 iki 2023 m. investuota į regionines komunalinių atliekų tvarkymo sistemas.

10

mechaninio, mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose 2021 m. buvo apdorota 718 tūkst. t mišrių komunalinių atliekų.

3 jėgainėse

2021 m. energijai gauti buvo sudeginta 472,93 tūkst. t paruoštų komunalinių atliekų.

33 proc.

mišrių komunalinių atliekų dėl netinkamo rūšiavimo sudaro pakuotės ir kitos antrinės žaliavos, kurios turėtų būti išrūšiuotos ir perdirbtos.

Iki 5 kartų

savivaldybėse 2021 m. skyrėsi vidutinės išlaidos komunalinių atliekų tvarkymui vienam gyventojui.

4 savivaldybėse

neužtikrinama, kad 50 tūkst. gyventojų tektų bent viena didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė.

Tik 2,86 proc.

vidutiniškai iš mechaninio, mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorotų mišrių komunalinių atliekų 2021 m. buvo paruošta perdirbimui.

91,5 proc.

mišriose komunalinėse atliekose buvusių antrinių žaliavų 2021 m. buvo ne perdirbta, o sudeginta arba pašalinta sąvartynuose.

17,1 tūkst. t

komunalinių atliekų, tinkamų perdirbimui arba sudeginti energijai gauti, 2021 m. buvo pašalinta sąvartynuose.

SANTRAUKA

Audito svarba

Lietuvoje 2021 m. susidarė 6,9 mln. t atliekų, iš kurių 1,345 mln. t (20 proc.) buvo buitėje susidariusios komunalinės atliekos (apie 479 kg vienam gyventojui). Tvarkant šias atliekas 2021 m. perdirbta arba eksportuota perdirbimui 596 tūkst. t (44,33 proc.) komunalinių atliekų. Dėl perdirbimui netinkamų medžiagų panaudojimo gaminiams ir pakuotėms, netinkamo susidariusių atliekų tvarkymo ir gyventojams netinkamai jas rūšiuojant, 680 tūkst. t (50,52 proc.) buvo sudeginta energijai gauti arba pašalinta sąvartynuose, o turėtų būti skatinama tokias atliekas perdirbti arba panaudoti antrą kartą.

Įgyvendinant ES keliamus tikslus, iki 2025 m. šalys narės turėtų perdirbti arba paruošti naudoti pakartotinai ne mažiau kaip 55 proc. komunalinių atliekų, o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis iki 2035 m. neturėtų viršyti 10 proc. Šiems tikslams pasiekti 2022 m. buvo parengtas ir patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas, kuriame numatytos užduotys ir priemonės.

Siekiant, kad komunalinės atliekos būtų tvarkomos efektyviai ir rezultatyviai, turi būti mažinami susidarančių atliekų kiekiai, jos tinkamai rūšiuojamos, o po rūšiavimo likusios – sutvarkomos efektyviausiu ir mažiausiai aplinkai žalingu būdu.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar komunalinės atliekos tvarkomos efektyviai.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar komunalinių atliekų surinkimo sistema veikia efektyviai ir rezultatyviai;
- ar surinktos atliekos apdorojamos taip, kad būtų pasiekti ES keliami tikslai komunalinių atliekų tvarkymui.

Audituojami subjektai:

- Aplinkos ministerija: formuoja valstybės politiką atliekų tvarkymo srityje, reglamentuoja ir koordinuoja atliekų tvarkymą, kontroliuoja nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą, atlieka aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą.
- Aplinkos apsaugos agentūra: priima, renka, apdoroja, apibendrina ir analizuoja atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos duomenis, rengia ir skleidžia šių duomenų pagrindu sudarytą statistinę informaciją.
- Aplinkos apsaugos departamentas: vykdo atliekų tvarkymo kontrolę, prevenciją, kontroliuoja, ar tinkamai vykdoma atliekų apskaita, ar pateikiami teisingi šios apskaitos duomenys.

Duomenis ir informaciją rinkome iš Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos, savivaldybių.

Audituojamas laikotarpis – 2014–2020 m.; siekdami įvertinti pokyčius, naudojome ir ankstesnių bei 2021 m. duomenis.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (37 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema būtų efektyvesnė, jei gyventojams būtų sudaromos sąlygos ir jie būtų motyvuoti atliekas rūšiuoti tinkamai, taip pat būtų užtikrinama, kad surinktos atliekos būtų apdorojamos ir sutvarkomos laikantis jų tvarkymo hierarchijos.

1. Tobulintina komunalinių atliekų surinkimo sistema

- Nepaisant to, kad gyventojų, rūšiuojančių komunalines atliekas, dalis padidėjo nuo 40 (2016 m.) iki 60 proc. (2021 m.), o informuotumas atliekų tvarkymo srityje 2015–2021 m. laikotarpiu svyravo apie 74–80 proc., dėl prasto atliekų rūšiavimo į mišrių komunalinių atliekų sudėtį patenkančių antrinių žaliavų dalis nesikeitė ir sudaro apie 33 proc. Neužtikrinus tinkamo atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje, komunalinių atliekų perdirbimui keliama tikslai nebus pasiekti (1.1 poskyris, 11 psl.).
- Dėl skirtingai organizuojamų komunalinių atliekų tvarkymo procesų bei patiriamų kaštų vidutinės mėnesio išlaidos vienam gyventojui už šių atliekų tvarkymą savivaldybėse 2021 m. skyrėsi iki 5 kartų, t. y. nuo 0,8 Eur (Rokiškio r.) iki 4,0 Eur (Molėtų r.) (1.1 poskyris, 11 psl.).
- Savivaldybėse surenkamos mišrios komunalinės atliekos nėra sveriamos arba kitaip nėra fiksuojamas jų kiekis surinkimo metu, kad gyventojams būtų priskirti faktiniai tvarkomų atliekų kiekiai, todėl neužtikrinama, kad nustatoma šių atliekų tvarkymo įmoka skatintų tinkamai rūšiuoti atliekas ir taip mažinti mišrių komunalinių atliekų kiekį (1.1 poskyris, 11 psl.).
- Dėl netinkamo atliekų rūšiavimo 33 proc. mišriose komunalinėse atliekose esančių atliekų sudaro pakuotės, kurių tvarkymą, laikantis teisės aktų reikalavimų, turi apmokėti gamintojai ar importuotojai, ir kitos antrinės žaliavos. Todėl pakuočių, patenkančių į mišrias komunalines atliekas, tvarkymo išlaidas faktiškai apmoka gyventojai (1.1 poskyris, 11 psl.).
- Siekiant sutvarkyti visas buityje susidarančias atliekas, turi būti sudarytos sąlygos pasinaudoti komunalinių atliekų surinkimo paslauga, tačiau 19 savivaldybių ši paslauga užtikrinama ne visiems gyventojams, todėl nėra užtikrinama, kad visos buityje susidarančios atliekos būtų surinktos ir tinkamai sutvarkytos (1.2 poskyris, 16 psl.).
- 2021 m. savivaldybėse buvo įrengta 118 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių ir tik keturiose neužtikrinamas nustatytas tokių aikštelių skaičius, todėl šių savivaldybių gyventojams nėra sudarytos pakankamos sąlygos, kad buityje susidarančios didelių gabaritų atliekos būtų tvarkomos tinkamai (1.2 poskyris, 16 psl.).

2. Būtina užtikrinti atliekų tvarkymą laikantis prioritetų

- Įdiegus pakuočių užstato sistemą ir plečiant rūšiovimui skirtą infrastruktūrą, mišrių komunalinių atliekų kiekis 2021 m., palyginti su 2011 m., sumažėjo 25 proc. (nuo 0,97 iki 0,72 mln. t), tačiau dėl ribotų mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių galimybių ir mažos juose atrinktų antrinių žaliavų (popierius, stiklo, plastiko ir kt.) kainos 2021 m. iš 240,2 tūkst. t mišriose komunalinėse atliekose esančių antrinių žaliavų buvo išskirta ir perdirbimui paruošta tik 20,5 tūkst. t (8,5 proc.). Neužtikrinus tinkamo komunalinių atliekų rūšiovimo ir pakankamų antrinių žaliavų apdorojimo pajėgumų, atliekų perdirbimui keliami tikslai gali būti nepasiekti (2.1 poskyris, 20 psl.).
- Nuo 2012 m. sukurti antrinių žaliavų perdirbimo pajėgumai beveik nepakito, trūksta modernių ir efektyvių technologijų atliekų perdirbimo sektoriuje, todėl komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų kiekis, kuris būtų paruošiamas naudoti pakartotinai ir perdirbti, 2020 m. siekė 42,4 proc. iš Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane numatytų 50 proc. (2.2 poskyris, 22 psl.).
- 2021 m. mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose buvo sutvarkyta 717,85 tūkst. t mišrių komunalinių atliekų, bet dėl nepakankamai išplėtos rūšiuojamojo komunalinių atliekų surinkimo sistemos ir neefektyvių atliekų apdorojimo įrenginių apie 219,7 tūkst. t šiose atliekose esančių antrinių žaliavų buvo sudeginta energijai gauti arba pašalinta sąvartynuose, todėl nėra užtikrinama, kad tam tinkamos antrinės žaliavos būtų perdirbamos (2.2 poskyris, 22 psl.).
- Dėl regionuose pradėjusių veikti mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo bei naujų deginimo įrenginių komunalinių atliekų šalinimas sąvartynuose nuo 2014 iki 2021 m. sumažėjo daugiau nei 3,5 karto (nuo 58,85 iki 15,36 proc.). Sąvartynuose draudžiama šalinti neapdorotas ir po apdorojimo tinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti atliekas, tačiau vien 2021 m. juose buvo pašalinta 17,1 tūkst. t perdirbti ar kitaip panaudoti tinkamų atliekų, taip neužtikrinus jų sutvarkymo žmonių sveikatai ir aplinkai saugiausiu būdu (2.2 poskyris, 22 psl.).
- Siekiant užtikrinti Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane numatytų užduočių vykdymo stebėseną, visos už plane numatytų priemonių vykdymą atsakingos institucijos ataskaitas apie joms numatytų priemonių vykdymą turėjo pateikti Aplinkos apsaugos agentūrai. 2018 m. ataskaitas pateikė 59, 2019 m. – 58, 2020 m. – 57 savivaldybės, o kitos institucijos jų nepateikė, todėl nėra galimybės įvertinti, ar numatytos užduotys buvo įvykdytos, ir imtis atitinkamų priemonių nustatytoms problemoms spręsti (2.3 poskyris, 27 psl.).
- Kasmet Aplinkos apsaugos agentūra turėjo atlikti per Vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą pateiktų atliekų darytojų ir tvarkytojų metinių ataskaitų vertinimą, bet neatliko, todėl nėra užtikrinama, kad pateiktosios ataskaitos atitiktų joms nustatytus reikalavimus, o pateikti duomenys būtų tikslūs, išsamūs ir teisingi ir jų pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai (2.3 poskyris, 27 psl.).
- 2019–2021 m. į Lietuvą perdirbimui buvo importuota 327 tūkst. t komunalinių ir 370 tūkst. t pakuočių atliekų. Importuotas komunalines atliekas draudžiama šalinti ir (ar) deginti energijai gauti, tačiau trūksta techninių galimybių identifikuoti rizikas

tarpvilstybinių atliekų vežimų srityje, todėl nėra užtikrinama į Lietuva importuojamų atliekų paskirties kontrolė (2.3 poskyris, 27 psl.).

Rekomendacijos

Aplinkos ministerijai

1. Siekiant pagerinti komunalinių atliekų rūšiavimą, kuris leistų sumažinti mišrių komunalinių atliekų kiekį ir jų tvarkymo kaštus, numatyti papildomas priemones (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
2. Siekiant įvertinti faktinį komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimą gyventojams savivaldybėse, numatyti paslaugos užtikrinimo vertinimo priemones (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
3. Siekiant padidinti paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų kiekį, numatyti ir įgyvendinti priemones, kuriomis būtų motyvuojama komunalines atliekas tvarkyti aukštesniu prioritetu (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
4. Siekiant turėti patikimus ir išsamius duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet būtų parengiamos ir Aplinkos apsaugos agentūrai pateikiamos Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytų priemonių vykdymo ataskaitos (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
5. Siekiant turėti patikimus ir išsamius duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet Aplinkos apsaugos agentūrai laiku būtų pateikiami kokybiški ir palyginami duomenys apie savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
6. Siekiant, kad importuojamos komunalinės atliekos nebūtų deginamos ar šalinamos, numatyti priemones, užtikrinančias importuojamų atliekų paskirties kontrolę (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Aplinkos apsaugos agentūrai

7. Siekiant turėti kokybiškus duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet nustatyta tvarka būtų atliekamas Aplinkos apsaugos agentūrai pateiktų atliekų darytojų ir tvarkytojų metinių ataskaitų vertinimas (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (31 psl.). Aktualia informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.

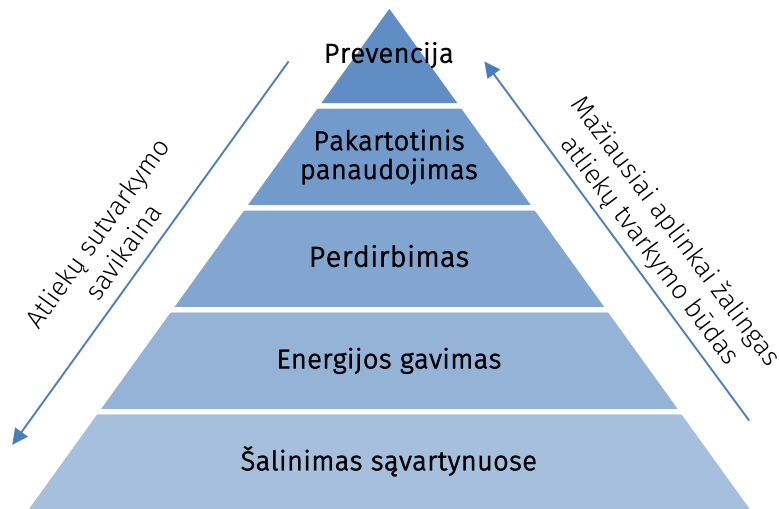
ĮŽANGA

Tinkamas atliekų tvarkymas – viena žiedinės ekonomikos sudedamųjų dalių. Siekiant užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų komunalinių atliekų tvarkymą, būtina mažinti susidarantių atliekų kiekį, skatinti racionalų antrinių žaliavų naudojimą perdirbimui ar energijai gauti, taip mažinant gamtos ir kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose¹.

Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2021 m. Lietuvoje susidarė apie 1,345 mln. t komunalinių atliekų, iš kurių apie 0,727 mln. t (54 proc.) sudaro mišrios komunalinės atliekos. Tvarkant komunalines atliekas 2021 m. sąvartynuose buvo pašalinta 15,36 proc., perdirbta 44,33 proc., sudeginta energijai gauti 35,16 proc. Dar 4,12 proc. atliekų yra paruoštos ir saugomos, iki kol bus sudegintos, o 1,03 proc. buvo sutvarkyta kitais būdais.

Lietuva įgyvendindama ES keliamus tikslus dėl komunalinių atliekų tvarkymo siekia, kad iki 2030 m. sąvartynuose šalinamų šių atliekų dalis neviršytų 5 proc., o paruoštų pakartotiniam naudojimui ir perdirbtų atliekų dalis, tvarkant susidariusias komunalines atliekas, iki 2035 m. sudarytų ne mažiau kaip 65 proc. Tam turi būti numatytos priemonės, kuriomis gyventojai būtų skatinami mažinti atliekų susidarymą, tinkamai jas rūšiuoti, o po rūšiavimo likusios atliekos būtų tvarkomos laikantis jų tvarkymo hierarchijos (1 pav.).

1 pav. Atliekų tvarkymo hierarchija

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą²

Siekiant, kad komunalinės atliekos būtų tvarkomos pagal atliekų tvarkymo hierarchijos principus, visų šių atliekų tvarkymo sistemos dalyvių veikla turi būti organizuojama laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų, o vykdoma proceso stebėseną ir kontrolę užtikrinti, kad atliekos būtų sutvarkomos tinkamai (2 pav.).

¹ Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas, 226 p.

² 247 p.

2 pav. Atliekų sistemos dalyvių funkcijos

Šaltinis – Valstybė kontrolė pagal teisės aktus

Savivaldybėms nuo 2000 m. kuriant regionines atliekų tvarkymo sistemas ir kitą komunalinių atliekų tvarkymui skirtą infrastruktūrą, jau panaudota apie 480 mln. Eur ES, valstybės biudžeto ir privačių investuotojų lėšų. 2021–2027 m. numatyta skirti dar 138 mln. Eur plėtoti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą ir kitų inovatyvių priemonių finansavimui. Svarbu užtikrinti, kad lėšos, skiriamos numatytų priemonių įgyvendinimui, leistų sukurti efektyvią komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir pasiekti numatytus strateginius tikslus.

AUDITO REZULTATAI

1. TOBULINTINA KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMO SISTEMA

1.1. Gyventojai nepakankamai motyvuojami rūšiuoti atliekas

1. Siekiant, kad buityje susidariusios komunalinės atliekos būtų sutvarkomos tinkamai, gyventojai turi jas rūšiuoti, nes tik užtikrinus, kad į mišrių komunalinių atliekų konteinerius būtų metamos tik netinkamos rūšiuoti atliekos, galima tikėtis, jog atliekos bus sutvarkomos tinkamai, o gyventojai mokės tik už nerūšiuotų komunalinių atliekų tvarkymą.

Būtinasis didesnis gyventojų įsitraukimas tvarkant buityje susidarančias atliekas

2. Siekiant pagerinti komunalinių atliekų rūšiavimą Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane buvo numatytos priemonės, skirtos didinti gyventojų, rūšiuojančių komunalines atliekas, dalį ir jų informuotumą apie atliekų rūšiavimą ir tvarkymą.
3. Minėtame plane nurodyta, kad komunalines atliekas rūšiuojančių gyventojų dalis ir jų informuotumas (proc.) 2016 m. turėjo padidėti 10 proc. p., o 2020 m. – 20 proc. p., palyginus su 2015 m., t. y. kasmet vidutiniškai turėjo didėti po 4 proc. punktus.
4. Siekdama įvertinti gyventojų, rūšiuojančių namų ūkyje susidarančias atliekas, dalį ir jų informuotumą apie atliekų tvarkymą, Aplinkos ministerija naudoja Visuomenės pasitikėjimo atliekų tvarkymo sistema tyrimų rezultatus. Jų duomenimis, komunalines atliekas rūšiuojančių gyventojų skaičius 2021 m. padidėjo 20 proc. p., palyginus su 2015 m., tačiau jų informuotumas nekito ir siekia 76 proc., todėl ministerijos planuoti 2016 ir 2020 m. rodikliai nustatytais metais nebuvo pasiekti (1 lentelė).

1 lentelė. Komunalines atliekas rūšiuojančių gyventojų dalis ir informuotumas

Metai	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gyventojų, rūšiuojančių namų ūkyje susidarančias atliekas, dalis proc.	-	40	43	42	47	52	55	60
Gyventojų, kuriems užtenka informacijos apie atliekų tvarkymą, dalis proc.	-	77	80	75	74	75	77	76

Šaltinis – Aplinkos ministerija pagal gyventojų apklausos duomenis

5. Aplinkos ministerijos duomenimis, 2021 m. atliekas rūšiojo 60 proc. gyventojų. EK atliktos apklausos³ rezultatai rodo, kad Lietuvoje atliekas rūšioja 69 proc. gyventojų, o ES vidurkis siekia 75 proc. Būtina toliau plėsti visuomenės informavimo priemones ir sudaryti paskatas, motyvuoti gyventojus rūšiuoti atliekas, kad atliekos būtų sutvarkomos tinkamai.

³ 2021 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 513 „Europos piliečių požiūris į aplinką“. Prieiga per internetą: https://climate.ec.europa.eu/system/files/2021-06/lt_climate_2021_en.pdf (žiūrėta 2023-01-20).

6. Tam, kad gyventojai galėtų tinkamai rūšiuoti buityje susidarančias komunalines atliekas, valstybės narės iki 2015 m. turėjo įvesti atskirą surinkimą bent popieriui, metalui, plastikui, stiklui ir biologinėms atliekoms⁴, todėl Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane buvo numatytos priemonės, skirtos užtikrinti žaliųjų atliekų surinkimą, įdiegti maisto ir virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktomis šioms atliekoms apdoroti bei plėtoti rūšiuojamojo atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemas.
7. Įgyvendinant minėtame plane numatytas priemones buvo diegiamos atskiros antrinių žaliavų surinkimo sistemos, nuo 2016 m. ėmė veikti pakuočių užstato sistema, tačiau maisto ir virtuvės atliekų surinkimo sistema savivaldybėse nebuvo plėtojama (išskyrus Alytaus regioną). Visos šios priemonės turėjo mažinti į mišrių komunalinių atliekų sudėtį patenkančių atskirai surenkamų komunalinių atliekų kiekį (2 lentelė).

2 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimų rezultatai 2016–2021 m.

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	Vidurkis proc.					
	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Biologiškai skaidžios atliekos ⁵	46,00	49,29	48,10	49,92	50,20	48,69
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	12,11	12,67	11,55	11,95	12,96	12,53
PET pakuočių atliekos	1,17	0,56	0,61	0,77	0,74	0,70
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	1,99	1,64	1,74	1,68	1,96	1,70
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	4,95	5,35	4,94	4,44	4,63	4,47
Visos kitos atliekos, patekusios į MKA	33,78	30,49	33,06	31,24	29,51	31,91

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis

8. Išanalizavę Aplinkos apsaugos agentūros pateiktus duomenis nustatėme, kad 2021 m. 48,69 proc. mišrių komunalinių atliekų kiekio sudaro biologiškai skaidžios atliekos. Šių ir kitų (metalo, plastiko, stiklo) atliekų kiekis per 2016–2021 m. mažai keitėsi.
9. Gyventojų, rūšiuojančių namų ūkyje susidarančias atliekas, dalis padidėjo nuo 40 proc. 2016 m. iki 60 proc. 2021 m., o informuotumas atliekų tvarkymo srityje 2015–2021 m. laikotarpiu svyravo apie 74–80 proc., tačiau į mišrių komunalinių atliekų sudėtį patenkančių popieriaus ir kartono, metalo, plastiko, stiklo atliekų dalis keitėsi nedaug. Neužtikrinus tinkamo atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje, komunalinių atliekų perdirbimui keliami tikslai nebus pasiekti.

Komunalinių atliekų tvarkymo įmoka galėtų labiau motyvuoti gyventojus tinkamai rūšiuoti atliekas

10. Atliekų tvarkymo srityje taikomas principas⁶ „teršėjas moka“, kuris reiškia, kad atliekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba jų turėtojas. Laikėmės nuostatos, kad komunalinių atliekų tvarkymo kaina skatina gyventojus rūšiuoti

⁴ 2008-11-19 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas, 11 str. 1 d., 22 str. 1 d.

⁵ Biologiškai skaidžios atliekos: popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes; žaliosios; medienos, įskaitant pakuotes; maisto ir virtuvės; tekstilės; kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos.

⁶ Atliekų tvarkymo įstatymas, 30² str.

atliekas, kai gyventojai moka už faktiškai susidariusių mišrių komunalinių atliekų sutvarkymą.

11. Savivaldybės vadovaudamosi įstatymais ir Vyriausybės patvirtintomis taisyklėmis nustato dvinarę – pastoviosios ir kintamosios dedamųjų – rinkliavos įmoką už komunalinių atliekų tvarkymą (3 pav.).

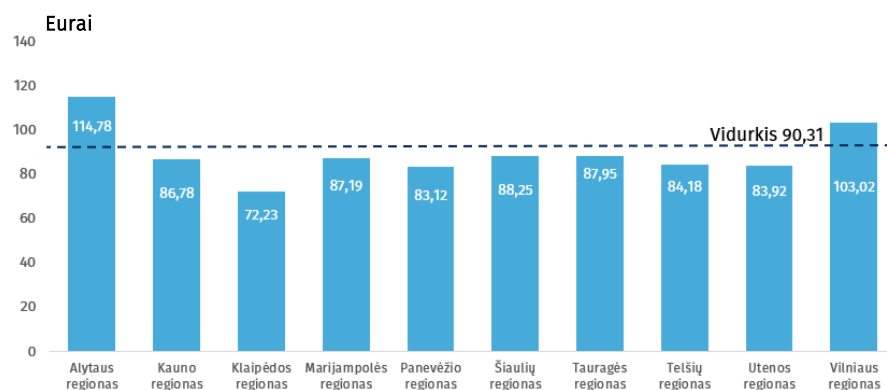
3 pav. Įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą sandara

Įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą nustatymas	
Pastovioji dedamoji nustatoma pagal:	Kintamoji dedamoji nustatoma pagal:
<ul style="list-style-type: none"> • nekilnojamojo turto paskirtį ir plotą • nekilnojamojo turto paskirtį ir objektų skaičių • gyventojų ar darbuotojų skaičių 	<ul style="list-style-type: none"> • naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių ir tūrį (dydį) • naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių, tūrį (dydį) ir ištuštinimo dažnį • atiduodamų komunalinių atliekų svorį

Šaltinis – Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės⁷

12. Pastovioji įmokos dedamoji turi padengti pastoviąsias su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias sąnaudas, o kintamoji įmokos dedamoji priklauso nuo kintamųjų sąnaudų (susidariusių atliekų kiekio, jų tvarkymo ar šalinimo kainos ir kt.), tačiau į ją negali būti įskaičiuojamos antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymo sąnaudos, kurias apmoka GI.
13. Didžiausią įtaką įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą dydžiui turi surinktų atliekų transportavimas, apdorojimas mechaninio, mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose, deginimas, šalinimas sąvartynuose ir t. t. Remiantis Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos pateiktais duomenimis, regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo kaštai skiriasi (4 pav.).

4 pav. 1 tonos komunalinių atliekų tvarkymo kaštai regionuose 2021 m., Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos duomenis

14. Vienos tonos komunalinių atliekų tvarkymo kaina regionuose priklauso nuo RATC patiriamų sąnaudų jas tvarkant. Šios sąnaudos regionuose skiriasi dėl skirtingo dydžio išlaidų vykdant atliekų surinkimą, perkrovimą ir transportavimą, eksploatuojant

⁷ Patvirtinta Vyriausybės 2013-07-24 nutarimu Nr. 711.

mechaninio ar mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginius, deginant jas energijai gauti bei kitų sąnaudų.

Transportavimo, mechaninio, mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių eksploatavimo ir atliekų deginimo kaštų dalies, tenkančios vienai sutvarkytai atliekų tonai regionuose, pavyzdžiai

- Atliekų surinkimo, perkrovimo ir transportavimo kaštai sudaro nuo 23 proc. Alytaus regione iki 40 proc. Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo kaštų dalies, tenkančios vienai sutvarkytai atliekų tonai;
- Mechaninio, mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių eksploatavimo kaštai sudaro nuo 8,8 proc. Utenos regiono iki 18,8 proc. Kauno regiono komunalinių atliekų tvarkymo kaštų dalies, tenkančios vienai sutvarkytai atliekų tonai;
- Naudojimo energijos gamybai (deginimui) kaštai sudaro nuo 4,3 proc. Vilniaus regiono iki 12,8 proc. Klaipėdos regiono komunalinių atliekų tvarkymo kaštų dalies, tenkančios vienai sutvarkytai atliekų tonai.

15. Nuo 2023 m. VERT pagal jos patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodiką tvirtins šių atliekų tvarkymo paslaugos regionines kainas trejų metų laikotarpiui ir praneš jas savivaldybėms (5 pav.).

5 pav. Įmokų už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą sandara nuo 2023 m.

Įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą	
Reguluojama regioninė atliekų tvarkymo kaina (RATC atliekų tvarkymo išlaidos)	Nustatoma komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos sąnaudų dalis
<ul style="list-style-type: none"> • MKA tvarkymas; • Žaliųjų atliekų tvarkymas; • DGASA atliekų tvarkymas; • Atskirai surinktų maisto atliekų tvarkymas; • Atskirai surinktų tekstilės atliekų tvarkymas; • Kitų atskirai surinktų buitinių atliekų tvarkymas 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimas; • Komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimas; • Komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų paslauga

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą

16. Savivaldybių tarybos patvirtins komunalinių atliekų tvarkymo įmokų dydžius atsižvelgdamos į VERT nustatytas regionines kainas ir, vadovaudamosi taisyklėmis⁸, pridės savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo bei atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų sąnaudas, kurios skiriasi dėl:

- atliekų turėtojų apvažiavimo dažnio (reisų skaičiaus),
- atstumo iki atliekų turėtojų,
- atliekų vežimo automobilių skaičiaus, būklės,
- atliekų apdorojimo įrenginių kiekio, būklės,
- darbuotojų skaičiaus,
- darbuotojų darbo užmokesčio dydžio (skirtingo pragyvenimo lygio regionuose),

⁸ Vyriausybės 2013-07-24 nutarimu Nr. 711 patvirtintos Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės.

- atliekų turėtojų vykdomo atliekų rūšiavimo kokybės,
 - atliekų surinkimo konteinerių kiekio, būklės,
 - kitos atliekų tvarkymo infrastruktūros būklės,
 - viešųjų pirkimų būdu įsigyjamų atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų kainos,
 - ir kt.
17. Analizuodami 44 iš 60 savivaldybių AAA pateiktus duomenis apie 2021 m. vidutines atliekų tvarkymo išlaidas, tenkančias gyventojui per mėnesį nustatėme, kad įmoka už komunalinių atliekų tvarkymą vienam gyventojui svyruoja nuo 0,8 Eur (Rokiškio r.) iki 4,0 Eur (Molėtų r.), t. y. skiriasi iki 5 kartų. Vidutinės išlaidos, tenkančios gyventojui, yra 2,19 Eur.
18. Savivaldybės įpareigos organizuoti komunalinių atliekų, įskaitant ir buityje susidarančių antrinių žaliavų, tvarkymo sistemas, aprūpinti šių atliekų turėtojus antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų rūšiavimo priemonėmis, taip užtikrinant sąlygas gyventojams rūšiuoti susidarančias komunalines atliekas mažinant mišrių komunalinių atliekų kiekius, nuo kurių ir priklauso dalis įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą. Remiantis mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimais, tarp šių atliekų patenka pakuočių, kurios tinkamai rūšiuojant turėtų būti tvarkomos pagal GI atsakomybę, ir kitų antrinių žaliavų.
19. Nustatant įmoką už tvarkymą, prie pastoviųjų išlaidų pridedamos kintamosios sąnaudos, skaičiuojamos pagal naudojamų konteinerių skaičių ir tūrį, jų ištuštinimo dažnį arba atiduodamų komunalinių atliekų svorį (kai naudojami individualūs konteineriai). Naudojantis kolektyviniais konteineriais gali būti taikoma viena iš kintamųjų, nurodytų Rinkliavos taisyklėse⁹.

Aplinkos ministerijos paaiškinimas dėl įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą nustatymo savivaldybėse

Rinkliavos taisyklėse¹⁰ savivaldybėms sudarytos sąlygos taikyti kiekio kriterijus. Vietos savivaldos įstatymo, Rinkliavų įstatymo ir Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, mokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą (rinkliava ar įmoka) formos nustatymas ir rinkliavos ar įmokos dydžio apskaičiavimas yra savarankiškos savivaldybių funkcijos.

Atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos agentūros svetainėje paskelbtą apibendrintą informaciją apie Komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse, 2021 m. 27 iš 60 savivaldybių nustatant rinkliavos/įmokos kintamąją dedamąją gyvenamosios paskirties pastatų savininkams, kurie naudojami individualiais komunalinių atliekų surinkimo konteineriais, buvo taikomi atliekų kiekio kriterijai: konteinerių skaičius, tūris, ištuštinimo dažnis, o Vilniuje taikomas kriterijus – atliekų svoris. Likusiose 32 savivaldybėse įmokos gyvenamosios paskirties pastatų savininkams yra nustatomos taikant nekilnojamojo turto objekto ploto, paskirties ir objektų skaičiaus ar gyventojų skaičiaus kriterijai.

20. Gyventojai, mažindami vartojimą ar tinkamai rūšiuodami komunalines atliekas, gali sumažinti jų susidarymą ir sąskaitas už jų tvarkymą. Tačiau tais atvejais, kai įmokos kintamoji dedamoji nėra skaičiuojama pagal kriterijus, orientuotus į iš gyventojų surenkamų ir sutvarkomų atliekų kiekius, komunalinių atliekų tvarkymo kainodara nemotyvuoja gyventojus rūšiuoti tinkamai.

⁹ Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės, 33 p.

¹⁰ Ten pat.

1.2. Neužtikrinamos sąlygos visiems gyventojams atliekas tvarkyti tinkamai

21. Siekiant sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį ir jas tvarkyti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, labai svarbu atliekas rūšiuoti ir tai daryti jų susidarymo vietoje. Tam, kad gyventojai galėtų rūšiuoti buitįje susidarancias atliekas, būtina sukurti reikiamą infrastruktūrą (rūšiavimui skirtus konteinerius, DGASA ir kt.), sudaryti sąlygas visiems gyventojams pasinaudoti jų surinkimo paslauga.

Kasmet mažėja mišrių komunalinių atliekų kiekis, tačiau dėl prasto rūšiavimo jų sudėtis nekinta

22. Lietuvoje 2021 m. buvo surinkta apie 1,35 mln. t komunalinių atliekų, iš kurių apie pusė (54 proc.) sudaro mišrios komunalinės atliekos. VATP 2014–2020 m.¹¹ numatytas ilgalaikis strateginis tikslas – mažinti susidarancių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą ir racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, taip mažinti gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose.
23. Susidarancių mišrių komunalinių atliekų kasmet mažėja, jų kiekis 2021 m., remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, siekė 728 tūkst. t (3 lentelė).

3 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų kiekiai (tonomis per metus) 2014–2021 m.

Metai	Mišrios komunalinės atliekos, t	Pokytis lyginant su praėjusiais metais, proc.	
		tonos	Proc.
2021	727 734,378	-8 537,487	-1,16
2020	736 271,865	-14 654,601	-1,95
2019	750 926,466	-17 014,014	-2,22
2018	767 940,480	2 564,073	0,34
2017	765 376,407	-14 461,292	-1,85
2016	779 837,699	-75 188,888	-8,79
2015	855 026,587	-32 047,539	-3,61
2014	887 074,126		

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis

24. Mišrių komunalinių atliekų kiekis 2019–2021 m. kasmet mažėjo vidutiniškai 1,77 proc. p., bet jos sudaro daugiau kaip 50 proc. visų komunalinių atliekų kiekio. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, mišrių komunalinių atliekų sudėtis beveik nekinta. Didžiausią dalį jų (apie 50 proc.) sudaro biologiškai skaidžios atliekos, iš kurių maisto ir virtuvės – 15,5 proc., popieriaus ir kartono (įskaitant pakuotes) – 7 proc., žaliosios – 3,3 proc., medienos (įskaitant pakuotes) – 1 proc., tekstilės – 7,3 proc., kitos biologiškai skaidžios atliekos – 14,7.
25. Remiantis RATC duomenimis, apie 33 proc. mišrių komunalinių atliekų sudaro pakuotės ir kitos antrinės žaliavos, kurios turėtų būti išrūšiuotos, atskirai surenkamos ir perdirbamos. Todėl siekiant užtikrinti, kad buitįje susidariusios komunalinės atliekos būtų surinktos ir sutvarkytos tinkamai, savivaldybėse turi būti plėtojama infrastruktūra, skirta rūšiuojamajam pakuočių, antrinių žaliavų ir po rūšiavimo likusių mišrių atliekų surinkimui.

¹¹ Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas, 226 p.

Trūksta patikimų duomenų, ar savivaldybėse sukurta atliekų rūšiavimui skirta infrastruktūra tenkina minimalius reikalavimus

26. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane viena savivaldybėms nustatytų užduočių – užtikrinti, kad iki 2020 m. būtų pastatyti specialūs konteineriai antrinėms žaliavoms, o didžiųjų¹² miestų daugiabučių namų rajonuose būtų įrengta ne mažiau kaip viena šių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelė 600, o kitose savivaldybėse – 800 gyventojų. Įgyvendindamos numatytas uždutis, savivaldybės kasmet Aplinkos apsaugos agentūrai turi pateikti duomenis apie numatytų priemonių vykdymą ir jų pasiektus rezultatus.
27. Analizuodami duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas savivaldybėse 2021 m., nustatėme, kad Alytaus r. savivaldybė nepateikė jokių duomenų, 30 iš 59 (50 proc.) savivaldybių nepateikė duomenų apie daugiabučiuose namuose gyvenančių gyventojų skaičių, o likusios 29 pateikė netikslus (nepatikimus) duomenis, nes skaičiavimai buvo atliekami pagal visų savivaldybėje deklaruotų gyventojų skaičių, o ne konkrečiai daugiabučiuose gyvenančių asmenų skaičių.

Savivaldybėse daugiabučių gyventojams tenkančių antrinių žaliavų aikštelių skaičiavimo pavyzdžiai

- Prienų r. savivaldybė nurodo, kad 58 gyventojams tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė. Perskaičiavus rodiklį pagal jų Aplinkos apsaugos agentūrai pateiktus duomenis, viena aikštelė tenka 29 gyventojams (t. y. daugiabučių gyventojams (3 471) įrengtos 119 konteinerių aikštelių).
- Kupiškio r. savivaldybė nurodo, kad 198 gyventojams tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė. Perskaičiavus rodiklį pagal jų Aplinkos apsaugos agentūrai pateiktus duomenis, viena aikštelė tenka 41 gyventojui (t. y. daugiabučių gyventojams (3 642) įrengtos 88 konteinerių aikštelių).

28. Neturėdami patikimų duomenų, ar savivaldybėse įrengtas reikiamas konteinerių aikštelių skaičius, negalėjome įvertinti, ar plane numatyti minimalūs reikalavimai yra įvykdyti, o gyventojams sudaromos sąlygos tinkamai rūšiuoti komunalines atliekas.

99,6 proc. gyventojų suteikiama komunalinių atliekų surinkimo paslauga

29. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nurodyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga turėjo būti užtikrinta visiems gyventojams 2016 m. Analizuodami iš Aplinkos apsaugos agentūros gautus duomenis nustatėme, kad 2021 m. ne visiems atliekų turėtojams buvo užtikrinama ši paslauga (4 lentelė).

4 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo paslauga gyventojams 2014–2021 m. proc.

Metai	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Planas	–	–	100	–	–	–	100	–
Faktas	97,03	97,76	98,07	97,97	99,32	99,40	99,53	99,6

Šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra

30. Savivaldybės turi užtikrinti, kad visiems atliekų turėtojams būtų teikiama Aplinkos ministerijos nustatytus minimalius kokybės reikalavimus atitinkanti viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga. Be to, savivaldybės ar jų įgalioti komunalinių atliekų tvarkymo

¹² Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybės

sistemos administratoriai Aplinkos apsaugos agentūrai turi teikti informaciją apie paslaugos užtikrinimą savivaldybėje.

31. Įvertinę savivaldybių pateiktus duomenis nustatėme, kad 2021 m. komunalinių atliekų tvarkymo paslauga Lietuvoje buvo užtikrinta 99,6 proc. gyventojų. Pagal savivaldybių pateiktus duomenis visiems gyventojams ši paslauga teikiama 41 savivaldybėje, likusiose 19-oje ji buvo užtikrinama ne visiems gyventojams.

Savivaldybių, kuriose komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne visiems gyventojams, pavyzdžiai

Zarasų r. – 88,06 proc.; Šalčininkų r. – 99,4 proc.; Pakruojo r. – 99,42 proc.; Kaišiadorių r. – 95,9 proc.

32. Apklausoje savivaldybės nurodė šias pagrindines priežastis, kodėl komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne visiems gyventojams:
- deklaruotų gyventojų skaičius neatitinka faktinio jų skaičiaus. Rinkliava renkama tik iš nuolatos gyvenančių savivaldybės teritorijoje nekilnojamojo turto objektų savininkų, dėl to jų skaičius mažesnis, nei savivaldybėje deklaruota;
 - savivaldybėje yra daug kaimiškų vietovių, kur daug nekilnojamojo turto objektų nebenaudojami;
 - yra sodybų, prie kurių atliekų vežėjas neturi galimybės privažiuoti, todėl jiems bendrojo naudojimo konteineriai (keliems namų ūkiams) pastatomi atokiau;
 - ne visada pavyksta nustatyti nekilnojamojo turto valdytojo deklaruotos gyvenamosios vietos adresą, registruoti pasiūlymai neįteikiami (grąžinami), todėl nepavyksta sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos sutarčių.
33. Siekiant įvertinti faktinį komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumą gyventojams, turėtų būti parengtos šios paslaugos prieinamumo skaičiavimo rekomendacijos, kad paslaugos prieinamumas savivaldybėse būtų skaičiuojamas vadovaujantis vienodais kriterijais ir jais remiantis būtų imamasi priemonių užtikrinti paslaugos prieinamumą visiems gyventojams.

4 savivaldybėse neužtikrinamas minimalus didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių skaičius

34. Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, langai, durys, dviračiai, kilimai, radiatoriai, automobilinės kėdutės, naudotos automobilių padangos, vežimėliai ir kitos buityje susidaranti didelių matmenų atliekos) negali būti šalinamos kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis. Dalis jų gali būti paruošta (išvalyta, suremontuota) naudoti pakartotinai arba panaudota kaip antrinė žaliava, todėl savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų valdomose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose šios atliekos būtų surenkamos atskirai.
35. Didelių gabaritų atliekos surenkamos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse (DGASA), apvažiuojant atliekų turėtojus ar kitomis priemonėmis. DGASA kasmet surenkama vidutiniškai apie 8,5 proc. komunalinių atliekų.
36. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatyti reikalavimai, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną DGASA 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybės teritorijoje.

37. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2021 m. Lietuvoje veikė 118 DGASA, tačiau analizuodami savivaldybių pateiktus duomenis nustatėme, kad keturių savivaldybių teritorijose veikė mažiau DGASA, nei nustatyta minėtame plane:
- Vilniaus m. savivaldybėje 556 490 gyventojų veikė tik penkios, t. y. viena 111 298 gyventojams, t. y. beveik dvigubai mažiau, nei turėtų būti;
 - Kauno r. savivaldybėje 92 400 gyventojų veikė viena, t. y. beveik dvigubai mažiau nei turėtų;
 - Klaipėdos m. savivaldybėje 152 008 gyventojams veikė trys, t. y. viena 50 669 gyventojams;
 - Mažeikių r. savivaldybėje 52 120 gyventojų veikė viena.
38. Savivaldybių nurodytos priežastys, dėl kurių nepavyksta įgyvendinti minėtame plane nustatytų reikalavimų:
- Vilniaus m. savivaldybė paaiškino, kad planuojama įrengti papildomas aikšteles, tačiau dėl daugelio ribojančių veiksnių sudėtinga parinkti tinkamas vietas (reikia įvertinti esamas ir planuojamas inžinerines komunikacijas, galimą miesto plėtrą, žemės sklypų paskirtį ir galimą veiklos vykdymą konkrečiose teritorijose);
 - Kauno r. savivaldybė nurodė, kad savivaldybės gyventojams buvo sudaryta galimybė naudotis Kauno m. esančiomis DGASA;
 - Klaipėdos m. savivaldybė nurodė, kad savivaldybės gyventojų skaičius šiek tiek viršijo normą, todėl turėjo būti įrengta papildoma DGASA ir dabar planuoja ją įrengti.
 - Mažeikių r. savivaldybė nurodė, kad esama DGASA nebetenkina miestiečių poreikių, todėl planuojama įrengti naują.
39. Tolimesnė DGASA plėtra numatyta Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane¹³. Planuojama, kad iki 2027 m. turėtų būti išplėstas šių aikštelių tinklas – kaimo vietovėse įrengti po vieną ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų.
40. Savivaldybėse didelių gabaritų atliekos surenkamos DGASA ir apvažiuojant, tačiau 4 savivaldybėse neužtikrinamas nustatytas jų skaičius, todėl gyventojams nėra sudarytos pakankamos sąlygos, kad buityje susidarančios didelių gabaritų atliekos būtų tvarkomos tinkamai, dalį jų paruošiant naudoti pakartotinai arba panaudojant kaip antrinę žaliavą.

¹³ 261.7.5 p.

2. BŪTINA UŽTIKRINTI KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMĄ MAŽIAUSIAI APLINKAI KENKSMINGU BŪDU

2.1. Mišrių komunalinių atliekų apdorojimui skirta infrastruktūra nėra pajėgi užtikrinti, kad būtų pasiekti perdirbimui keliami tikslai

41. Siekiant, kad sąvartynuose šalinamų atliekų kiekiai mažėtų ir juose būtų šalinamos tik kitaip panaudoti netinkamos atliekos, apdorojant susidariusias mišrias komunalines atliekas būtina užtikrinti biologiškai skaidžių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskyrimą. Tam būtini mišrių komunalinių atliekų apdorojimui skirti įrenginiai.
42. Regionuose plėtojant komunalinių atliekų tvarkymui skirtą infrastruktūrą 2015 m. buvo įrengti ir pradėti eksploatuoti Alytaus, Kauno, Marijampolės, Šiaulių, Panevėžio, Telšių, Utenos, Vilniaus ir Klaipėdos mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiai, kad būtų išrūšiuotos ir apdorotos biologiškai skaidžios atliekos ir jos nebūtų šalinamos sąvartynuose.
43. Dėl gerėjančio atliekų rūšiavimo ir įdiegtos pakuočių užstato sistemos per metus surinktų mišrių komunalinių atliekų kiekis 2011–2021 m. sumažėjo 25 proc. (nuo 0,97 iki 0,72 mln. t). LRATCA duomenimis, mažėjo mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorotų mišrių komunalinių atliekų kiekis (5 lentelė).

5 lentelė. 2021 m. mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių našumas ir antrinių žaliavų atskyrimas

Regionas	Įrenginių našumas		AŽ atskyrimas	
	Esami pajėgumai (t per metus)	Išnaudojami pajėgumai (proc.)	iš MKA atskirtos AŽ (proc.)	iš MKA atskirtos AŽ nuo MKA esančių AŽ kiekio (proc.)
Alytaus	65 702	47	2,2	9,05
Kauno	240 000	60	0,9	2,22
Klaipėdos	125 000	79	2,5	6,67
Marijampolės	65 000	62	3,1	17,08
Panevėžio	86 470	54	2,7	13,15
Šiaulių	100 000	58	0,5	1,24
Tauragės ¹⁴	25 000	84	3,2	14,81
Telšių	70 694	42	1,2	4,31
Utenos	45 200	61	1,5	7,01
Vilniaus	252 000	87	5,4	14,52

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos apsaugos agentūros ir mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimų duomenis

¹⁴ Mišrios komunalinės atliekos tvarkomos pagal Tauragės regioninio atliekų tvarkymo centro ir privataus atliekų tvarkytojo sudaryta sutartį.

44. Šių įrenginių išnaudojimas atsižvelgiant į jų pajėgumus regionuose skiriasi, vidutiniškai sudaro apie 65 proc. Geriausiai pajėgumus sekasi išnaudoti Klaipėdos, Tauragės ir Vilniaus regionuose (79–87 proc.), prasčiausiai Telšių regione (42 proc.).
45. Mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiai atskiria ir dalį mišriose komunalinėse atliekose esančių antrinių žaliavų, kurios gali būti panaudojamos perdirbimui. Išskiriamas antrinių žaliavų kiekis priklauso nuo to, kiek jų yra mišrių komunalinių atliekų sraute, įrenginių techninių galimybių jas išskirti ir ekonominių paskatų tai daryti, todėl 2021 m. juose išskirtų šių žaliavų dalis vidutiniškai sudarė tik 2,86 proc.
46. Skaičiuojant nuo bendro į mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginius patenkančio antrinių žaliavų kiekio, 2021 m. geriausiai pakuočių atliekas ir antrines žaliavas išskirti sekėsi Marijampolės (17,08 proc.), Tauragės (14,81 proc.) ir Vilniaus (14,52 proc.) regionams, o prasčiausiai Šiaulių (1,24 proc.), Kauno (2,22 proc.) ir Telšių (4,31 proc.).
47. RATC nurodytos priežastys, kodėl nepavyksta padidinti antrinių žaliavų (juodųjų ir spalvotųjų metalų, plastiko, stiklo, popieriaus / kartono), išskiriamų iš mišrių komunalinių atliekų, kiekio:
- įdiegtos užstato sistemos už vienkartinės pakuotes,
 - gerai išplėtos plastiko, popieriaus ir stiklo atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemos,
 - mišrių komunalinių atliekų sraute esančios antrinės žaliavos užterštos, todėl netinkamos perdirbti ir nukreipiamos arba deginti, arba kartu su BSA šalinamos sąvartyne,
 - įrenginių technologiniai sprendiniai neleidžia išskirti dalies antrinių žaliavų,
 - per maža pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rinkos vertė neskatina mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose išrūšiuoti didesnio kiekio, todėl daugiau nukreipiama į deginamų atliekų srautą.
48. 2023–2025 m. RATC esant galimybei planuotų atnaujinti ar modernizuoti mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginius. Jų atliktoje studijoje¹⁵ įvertinta, jog šių įrenginių modernizavimas sudarytų sąlygas padidinti perdirbimui atrenkamų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekį ~2 kartus, o preliminarus modernizavimo poreikis 31,8 mln. Eur.
49. Dalis esamų mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių šiuo metu dirba ne visu pajėgumu. Mažėjant mišrių komunalinių atliekų, planuojamos investicijos į esamą jų tvarkymo infrastruktūrą turėtų būti daromos įvertinus esamą atliekų kiekį ir jų tvarkymui keliamus tikslus.

Aplinkos ministerijos paaiškinimas dėl investicijų į infrastruktūrą planavimo regionuose

Regioniniai atliekų tvarkymo centrai ir savivaldybės pagal 2022 m. patvirtintą Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą rengia regioninius ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus, kuriuose pagal savivaldybėms formuojamas užduotis turės būti įvertinama esama komunalinių atliekų tvarkymui skirta infrastruktūra bei numatytos investicijos jos atnaujinimui.

¹⁵ LRATC užsakyму 2022 m. UAB „Othala“ atlikta Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų paruošimo perdirbti galimybių analizė.

Nuo 2023 m. VERT tvirtins komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos regionines kainas (t. y. tikrins, ar į regioninę kainą traukiamos tik būtinosios ir pagrįstos reguliuojamosios veiklos sąnaudos), prižiūrės, ar RATC taiko nustatytas kainas pagal teisės aktų reikalavimus. Kadangi RATC turės įrodyti/pagrįsti VERT, pvz., MBA kaštus, tai turės įtakos savivaldybių sprendimams dėl infrastruktūros veiklos optimizavimo.

50. Mišrių komunalinių atliekų apdorojimui sukurti mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiai pasiekė jiems numatytus projektinius rodiklius ir leido sumažinti sąvartynuose šalinamų BSA ar po biologinio apdorojimo likusį atliekų kiekį, kuris 2021 m. lyginant su 2011 m. sumažėjo daugiau nei 4 kartus (nuo 505 iki 123 tūkst. t).
51. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2020 m. kompostuota 280 499 t atliekų, iš kurių 182 116 t (65 proc.) sudaro mišrios komunalinės atliekos. Kompostuojant BSA, susidariusias po šių atliekų apdorojimo, gaunamas stabilatas / techninis kompostas, kuris gali būti naudojamas sąvartynų rekultivacijai ar atliekų perdengimui sąvartynuose.
52. Šiuo metu po tinkamai biologiškai apdorotų atliekų susidaręs stabilatas / techninis kompostas yra laikomas produktu, o ne atliekomis. Audito metu nustatėme atvejų, kai Šiaulių ir Utenos regioniniuose sąvartynuose 2021 m. po mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo buvo šalinamos BSA, kurios neatitinka joms nustatytų biologinio skaidumo reikalavimų.

Biologinio skaidumo reikalavimų neatitinkančių atliekų šalinimo pavyzdys

Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, Utenos regioniniame sąvartyne 2021 m. pašalintos visos 4 200,4 t BSA neatitiko biologinio skaidumo parametrų (buvo netinkamai apdorotos).

53. Įgyvendinant Direktyvos ¹⁶ reikalavimus nuo 2027-01-01 kompostuojamas biologines komunalines atliekas bus galima laikyti perdirbtomis tik tada, jeigu jos bus surinktos atskirai arba atskiriamos jų susidarymo vietoje, todėl numatyta, kad savivaldybės nuo 2024 m. turės užtikrinti atskirą biologinių atliekų, įskaitant ir maisto atliekas, surinkimą.
54. Jei po 2027 m. mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose toliau bus kompostuojamos BSA su priemaišomis ir gaminamas techninis kompostas, tai nebus laikoma kompostavimu, prisidedančiu prie perdirbimo tikslo, o tokio komposto panaudojimas nebus laikomas perdirbimu. Taip šalinimo sąvartyne rodiklis (remiantis 2020 m. duomenimis) padidėtų iki 1,8 karto (arba iki 31,08 proc.).
55. Tam, kad maisto / virtuvės atliekų rūšiavimo sistema pradėtų tinkamai veikti nuo 2024 m., turi laiku pradėti funkcionuoti ne tik jų tvarkymo infrastruktūra, bet ir didėti gyventojų švietimas, keičiant šių atliekų rūšiavimo įpročius, kad atskirai surenkamos jos nebūtų užterštos priemaišomis.
56. Atskiras maisto ir virtuvės atliekų surinkimas buvo numatytas Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane, tačiau tik Alytaus regionas nuo 2018 m. vykdo atskirą rūšiuojamąjį šių atliekų surinkimą iš gyventojų.
57. Regionuose sukurta mišrių komunalinių atliekų apdorojimo infrastruktūra daugiau nei 4 kartus leido sumažinti sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių komunalinių atliekų kiekį, tačiau neužtikrinus atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo nuo 2027 m. mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose iš mišrių komunalinių

¹⁶ 2008-11-19 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas, 22 str. 1 d.

atliekų paruoštas kompostas dėl jame esančių priemaišų negalės būti priskiriamas perdirbimui. Todėl būtina diegti atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą bei didinti gyventojų švietimą ir informavimą apie tinkamą tokių atliekų rūšiavimą.

2.2. Neužtikrinama, kad būtų laikomasi atliekų tvarkymo prioritetų

58. Laikantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumo, jos turėtų būti paruošiamos naudoti pakartotinai arba perdirbamos, o nesant tokios galimybės – panaudojamos energijai gauti, ir tik nesant šių galimybių – šalinamos sąvartynuose. Direktyvoje¹⁷ numatyta, kad tvarkant komunalines atliekas iki 2025 m. pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų šių atliekų kiekis būtų nemažesnis kaip 55 proc., taip pat būtų didinamas antrinis susidariusių atliekų panaudojimas, kad sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekiai sumažėtų ir 2025 m. neviršytų Nacionaliniame pažangos plane numatytų 15 proc.

Būtina didinti komunalinių atliekų perdirbimą

59. Įgyvendinant Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą buvo numatyta, kad 2020 m. ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų būtų perdirbta, pakartotinai ar kitaip panaudota (pvz., energijai gauti) (6 lentelė).

6 lentelė. Informacija apie perdirbtų, pakartotinai ar kitaip panaudotų komunalinių atliekų dalį, proc. 2014–2021 m.

Metai	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Planas		40	45	50	55	60	65	-
Faktas, iš kurio:	39,3	44,7	65,4	66,4	65,1	64,4	71,1	79,5
Kompostuota	9,38	10,18	23,48	23,94	28,33	22,19	20,78	17,84
Perdirbta (su eksportu perdirbimui be kompostavimo)	21,09	22,99	24,55	24,16	24,25	27,51	24,47	26,49
Sudeginta (energijai gauti)	8,86	11,53	17,36	18,32	12,52	14,75	25,83	35,16

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros duomenis

60. Didžiausią įtaką perdirbimui ar kitam atliekų panaudojimui turėjo 2016 m. išaugęs kompostavimas (2016 m. lyginant su 2015 m. padidėjo 13,3 proc. p.) dėl sukurtų mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių ir deginimo (energijai gauti), kai 2020 m. pradėjo veikti Vilniaus ir Kauno kogeneracinės jėgainės, galinčios deginti komunalines atliekas (2021 m. deginimas lyginant su 2019 m. padidėjo 20,41 proc. p.).
61. Komunalinių atliekų deginimas energijai gauti didėjo ir tai leido sumažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekius, tačiau perdirbimas (su eksportu perdirbimui) per 2014–2021 m. laikotarpį kito nedaug, vidutiniškai didėjo 0,77 proc. p. kasmet.
62. Prie perdirbimo tikslų (be kompostavimo) prisideda:

¹⁷ 2008-11-19 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas, 22 str. 1 d.

- 2016 m. pradėjusi veikti užstato sistema, kurioje 2021 m. buvo surenkama per 90 proc. (27,4 tūkst. t) vienkartinį pakuočių, už kurias nustatytas užstatas, o tai sudaro 2 proc. nuo visų susidariusių komunalinių atliekų;
 - plėtojama antrinių žaliavų rūšiavimo ir surinkimo sistema, tačiau, RATC atliktų tyrimų duomenimis¹⁸, 35 proc. pagal svorį (5 proc. pagal tūrį) antrinių žaliavų rūšiavimo konteineriuose rastų atliekų netinkamos perdirbti, todėl nemaža dalis jų patenka į deginimo jėgaines ar sąvartynus.
63. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų kiekis, kuris būtų paruošiamas naudoti pakartotinai ir perdirbti, 2020 m. siekė 42,4 proc. iš minėtame plane numatytų 50 proc.
64. Tam turėjo įtakos tai, jog nuo 2012 m. sukurti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų perdirbimo pajėgumai beveik nepakito, trūksta modernių ir efektyvių technologijų atliekų perdirbimo sektoriuje, mažos perdirbimui tinkamų antrinių žaliavų paklausos ir žemos tokių žaliavų kainos.
65. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatyta didinti paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų kiekį, kuris pagal Aplinkos ministerijos skaičiavimus nuo 2020 iki 2025 m. kasmet vidutiniškai turėtų augti po 0,89 proc. p. Prognozuota, kad 2021 m. paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų atliekų dalis turėtų būti 51,49 proc., tačiau faktiškai siekė tik 44,33 proc. Jei esama tendencija nesikeis ir nebus imtasi papildomų priemonių, 2025 m. bus pasiekti tik 47,89 proc. iš planuotų 55 proc.

Neužtikrinama, kad perdirbimui tinkamos komunalinės atliekos nebūtų deginamos energijai gauti

66. Vienas atliekų sutvarkymo būdų, siekiant sumažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį, yra jų deginimas energijai gauti. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatyta, kad Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos kogeneracinėse jėgainėse sudegintų komunalinių atliekų kiekiai 2027 m. neviršytų 429 tūkst. t per metus, t. y. 35 proc. nuo tais metais prognozuojamo komunalinių atliekų kiekio (1,218 mln. t).
67. Pagal Aplinkos apsaugos agentūros informaciją kogeneracinėse jėgainėse nuo 2014 iki 2021 m. sudegintų komunalinių atliekų (RATC ir kitų atliekų tvarkytojų paruoštų) kiekiai išaugo nuo 7,14 iki 35,16 proc. (nuo 112,6 iki 472,9 tūkst. t). Iš kurių 75 proc. (356 tūkst. t) sudaro mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose deginimui paruoštos komunalinės atliekos.
68. RATC duomenimis, 2021 m. buvo sudeginta (energijai gauti) apie 356 tūkst. t (49,4 proc.) visų mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorotų komunalinių atliekų, tačiau dėl vėliau nei planuota darbą pradėjusių Vilniaus ir Kauno kogeneracinių jėgainių ne visos 2018–2021 m. deginimui paruoštos komunalinės atliekos buvo sudegintos, todėl yra saugomos.
69. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, saugomų deginimui paruoštų komunalinių atliekų kiekiai kasmet mažėjo nuo 133,4 tūkst. t 2018 m. iki 55,4 tūkst. t 2021 m. Visos (339 tūkst. t) iki 2023 m. saugomos deginimui paruoštos atliekos buvo sukauptos Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centre. Vilniaus mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių

¹⁸ Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas, 196 p.

operatoriaus duomenimis¹⁹, 2023 m. sueina trejų metų terminas²⁰ iki 2019 m. sukauptoms deginimui paruoštoms atliekoms (apie 221 tūkst. t), kurios turėtų būti sutvarkytos.

Aplinkos apsaugos departamento 2023-03-06 paaiškinimas

Aplinkos apsaugos departamentas yra davęs privalomąjį nurodymą (iki 2023-05-30), kad Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras parengtų tvarkymo planą. Šiuo metu Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras iškasinėja saugomas deginimui paruoštas senas atliekas ir veža deginimui (jau išvežta apie 3000 t). Planuoja 2021 m. sukauptą kiekį išvežti iki 2023 m. gegužės mėn.

70. Remiantis RATC duomenimis, 2021 m. mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose buvo apdorota 717,85 tūkst. t, o 33 proc. (240,2 tūkst. t) jų sudarė pakuočių atliekos ir kitos antrinės žaliavos. Kadangi 2021 m. įrenginiuose atliekų apdorojimo metu iš mišriose komunalinėse atliekose esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų buvo išskirta ir perdirbimui paruošta 8,5 proc. (20,5 tūkst. t) atliekų, apie 91,5 proc. (219,7 tūkst. t) yra sudeginama energijai gauti arba šalinama sąvartynuose.
71. Dėl nepakankamai išplėtos rūšiuojamojo komunalinių atliekų surinkimo sistemos, neefektyvių mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių bei žemos apdorojimo metu atrinktų antrinių žaliavų paklausos ir supirkimo kainos apie 91,5 proc. mišriose komunalinėse atliekose, esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, yra deginamos energijai gauti arba šalinamos sąvartynuose. Todėl siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų perdirbimui keliamus tikslus, būtina gerinti jų rūšiuojamąjį surinkimą ir taip sumažinti perdirbimui tinkamų komunalinių atliekų deginamą kiekį.

Sąvartynuose šalinamos atliekos, kurios gali būti perdirbamos arba sudeginamos

72. Dėl regionuose pradėjusių veikti mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių bei atsiradusių naujų deginimo įrenginių atliekų šalinimas sąvartyne sumažėjo nuo 747,5 tūkst. t 2014 m. iki 206,6 tūkst. 2021 m., t. y. daugiau nei 3,5 karto (nuo 58,85 iki 15,36 proc.). Bendri veikiančių regioninių nepavojingųjų atliekų sąvartynų pajėgumai sudaro apie 22,6 mln. t, tačiau šiuo metu sąvartynų užpildymas siekia 14,9 mln. t, likutinė talpa – 7,7 mln. t. Tam, kad nebūtų atidaromi nauji arba plečiami esami sąvartynai, būtina toliau mažinti juose šalinamų atliekų kiekius, tarp kurių nebūtų perdirbimui ar kitaip panaudoti tinkamų atliekų.
73. Sąvartynų taisyklėse²¹ numatyta, kad juose draudžiama šalinti neapdorotas ir po apdorojimo tinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti atliekas. Nepavojingų atliekų sąvartyne galima šalinti tik perdirbti ar kitaip naudoti netinkamas komunalines atliekas, nebent tai būtų saugiausias ir aplinkosauginiu požiūriu geriausias tvarkymo būdas, atsižvelgiant į bendruosius aplinkos apsaugos principus.
74. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2021 m. nepavojingųjų atliekų sąvartynuose buvo pašalinta 14 418,446 t surinktų atliekų:
- 815,673 t – atskirai surinkti plastikai,

¹⁹ MBA įrenginių operatoriaus UAB „Energiesman“ 2022-11-09 susitikime pateikta informacija.

²⁰ Atliekų tvarkymo įstatymas, 2 str. 10 p.

²¹ Aplinkos ministro 2000-10-18 įsakymu Nr. 444 patvirtintos Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės, 37.7 p.

- 200,946 t – atskirai surinktas stiklas,
- 294,65 t – drabužiai,
- 2519,844 t – tekstilės gaminiai,
- 10 587,333 t – didžiosios atliekos.

75. 2021 m. sąvartynuose buvo pašalinta po apdorojimo likusių 2674,507 t atliekų:

- 35,34 t – kitas popierius ir kartonas,
- 443,95 t – netinkami perdirbti kiti plastikai ir guma,
- 2195,217 t – kiti tekstilės gaminiai.

76. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2021 m. sąvartynuose buvo pašalinta apie 17,1 tūkst. t surinktų ar po apdorojimo likusių atliekų, kurios galėjo būti perdirbtos arba sudegintos energijai gauti.

77. Tai, kad perdirbimui arba energijai gauti tinkamos atliekos yra šalinamos sąvartynuose, patvirtina ir RATC atlikta apklausa. 5 iš 10 RATC nurodė, jog perdirbimui arba deginimui tinkamos atliekos sąvartynuose yra šalinamos, nes, RATC nuomone, trūksta perdirbimo pajėgumų, o atliekų degintojai nepriima viso deginti paruoštų atliekų kiekio.

78. Viena priemonių, skatinančių atliekas tvarkyti laikantis jų tvarkymo prioritetų, galėtų būti atitinkamas sąvartynų mokestis. Iki 2023 m. taikytas sąvartynų taršos mokestis buvo mažesnis už šių atliekų tvarkymo kaštus, jas deginant.

Atliekų deginimo ir šalinimo sąvartynuose kaštų palyginimo pavyzdys

Sąvartyno taršos mokestis turi būti didžiausias, kad šalinti neapsimokėtų, tačiau 2022 m. Šiaulių regioniniam atliekų tvarkymo centrui paruoštų komunalinių atliekų deginimas kainavo 58–60 Eur/t (įskaitant transportavimą), o sąvartyno mokestis buvo 15 Eur/t. Tik nuo 2023 m. mokestis pakeltas iki 50 Eur/t bei numatyta galimybė jį indeksuoti.

79. Šalyse, kuriose komunalinių atliekų šalinimas sąvartynuose yra vienas mažiausių (mažiau nei 1 proc. nuo susidariusio kiekio), mokesčiai už atliekų šalinimą yra didesni nei Lietuvoje.

Mokesčio už nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamas atliekas kitose šalyse pavyzdžiai

Suomijoje mokestis siekia 70 Eur/t, Danijoje – 79 Eur/t, Švedijoje – 51 Eur/t, Belgijoje jis gali viršyti net 100 Eur/t, priklausomai nuo pristatytų atliekų pobūdžio²².

80. Situacija Lietuvoje keičiasi nuo 2023 m., nes mokestis už atliekų šalinimą sąvartyne padidėjo iki 50 Eur/t bei numatyta galimybė jį indeksuoti (7 lentelė).

7 lentelė. Mokestis už nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamas atliekas Eur.

Metai	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamos atliekos, išskyrus nepavojingųjų atliekų sąvartyno atskirose sekcijose šalinamas asbesto atliekas, Eur/t	3	3	5	5	5	10	15	50

²² Prieiga per internetą: <https://www.cewep.eu/wp-content/uploads/2021/10/Landfill-taxes-and-restrictions-overview.pdf> (žiūrėta 2023-01-20)

Metai	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Šaltinis – Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas								

81. Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai apibrėžia, kokios atliekos gali būti šalinamos sąvartynuose, bet leidžiamų šalinti atliekų sąrašas skiriasi kai kuriuose sąvartynuose, todėl, siekiant sumažinti juose šalinamų atliekų kiekius, turėtų būti suvienodinti reikalavimai visiems regionuose eksploatuojamiems sąvartynams.

Nepavojingųjų atliekų sąvartyne leidžiamų šalinti atliekų pavyzdys

Viename regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne leidžiama šalinti stiklo atliekas, o kituose (kitų regionų sąvartynuose) to daryti negalima.

Kitame regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne galima šalinti nerūšiuotas mišrias komunalines atliekas, jei sugenda MBA įrenginys ir laikinai laikyti MKA nėra galimybės.

82. Būtina užtikrinti atliekų tvarkymą laikantis prioritetų: perdirbimui tinkamos atliekos nebūtų deginamos; perdirbimui ir deginimui tinkamos nebūtų šalinamos sąvartynuose.

2.3. Nepakankama komunalinių atliekų tvarkymo proceso priežiūra

Valstybinio atliekų tvarkymo plano ir jame numatytų rodiklių įgyvendinimo stebėseną neišsami

83. Siekiant, kad komunalinių atliekų tvarkymo procesas vyktų sklandžiai ir būtų įgyvendintos plane numatytos užduotys bei pasiekti atliekų tvarkymui keliami strateginiai tikslai, būtina laiku pateikti tinkamus duomenis ir taip užtikrinti proceso stebėseną.
84. Už minėtame plane numatytų priemonių vykdymą atsakingos savivaldybės ir kitos institucijos (Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, RATC, nevyriausybines aplinkosaugos organizacijos ir kt.) ataskaitas apie joms numatytų priemonių vykdymą kasmet turėjo teikti Aplinkos apsaugos agentūrai. Pateiktos ataskaitos turėjo būti skelbiamos agentūros interneto svetainėje.
85. Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje 2018 m. paskelbtos 59 savivaldybių ataskaitos apie joms pavestų priemonių įgyvendinimą (nepateikė Mažeikių r. savivaldybė), 2019 m. – 58 (nepateikė Mažeikių ir Šalčininkų r. savivaldybės), 2020 m. – 57 (nepateikė Kretingos, Mažeikių ir Zarasų r. savivaldybės). Kitos plane numatytos institucijos ataskaitų už joms pavestų priemonių įgyvendinimą 2014–2020 m. agentūrai nepateikė.
86. Savivaldybės teikia ataskaitas apie joms numatytų priemonių vykdymą, bet teikiama informacija neišsami, iš jos negalima nustatyti, kokį poveikį padarė šių priemonių vykdymas, o jų vykdymo aprašymuose pateikiama abstrakti bendro pobūdžio tekstinė informacija apie procesą, o ne pasiektą rezultatą.

Savivaldybių apie joms plane numatytų priemonių įgyvendinimą ataskaitose teikiamos informacijos pavyzdžiai

- Prienų r. sav. nurodė, kad „2020 m. vykdant VATP 6.1.2 priemonę (šviesti ir informuoti visuomenę regioniniu lygiu: pristatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą (kaip visumą), esamą surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą, pasirinktą apmokestinimą, gyventojų teises ir pareigas, galimybes rūšiuoti atliekas), buvo organizuojami renginiai, kuriuose gyventojai

mokomi tvarkyti atliekas. Taip pat rengiama informacinė medžiaga apie tinkamą atliekų tvarkymą ir platinama gyventojams“, bet nenurodyta, kiek renginių ir kokiam skaičiui gyventojų surengta, kokia informacija platinta ir kokių rezultatų pasiekta.

- Šilutės r. sav. nurodė, kad 2020 m. vykdant VATP 6.1.3 priemonę (bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, rengti ir įgyvendinti bendrus visuomenės švietimo ir informavimo atliekų prevencijos ir atliekų tvarkymo klausimais projektus), buvo bendradarbiaujama su švietimo įstaigomis, atliekų tvarkymo asociacijomis, kurios surenka ir išveža atliekas, bet iš pateiktos informacijos neįmanoma nustatyti, su kokiomis nevyriausybinėmis organizacijomis bendradarbiauta, kokios priemonės buvo vykdomos, kokie tikslai keliami ir koks jų rezultatas.

87. Aplinkos ministerija, kaip atsakinga už Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano koordinavimą ir vykdymą, kasmet turėjo parengti jo apibendrintą pasiekimų ataskaitą ir ją pristatyti kitiems komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalyviams²³. Audito metu ministerija 2022 m. IV ketvirtį inicijavo ir parengė apibendrintos ataskaitos apie plane numatytų priemonių įgyvendinimą ir rodiklių pasiekimus už 2020 m.
88. Siekiant, kad komunalinių atliekų tvarkymo procesas vyktų sklandžiai ir būtų įgyvendintos minėtame plane numatytos užduotys ir pasiekti atliekų tvarkymui keliami strateginiai tikslai, būtina užtikrinti, kad plane numatytos institucijos pateiktų išsamią informaciją apie joms numatytų priemonių vykdymą.

Komunalinių atliekų tvarkymą vykdančių subjektų priežiūra ir kontrolė tobulintina

89. Aplinkos apsaugos agentūra turi kasmet apibendrinti ir analizuoti atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos duomenis, tikrinti, ar metinėse ataskaitose pateikti duomenys yra tikslūs, išsamūs ir teisingi, ar atitinka nustatytus metinių ataskaitų pildymo reikalavimus²⁴.
90. Specialiųjų tyrimų tarnyba 2020 m. nustatė, kad Aplinkos apsaugos agentūra 2018–2019 m. neatliko komunalinių atliekų apskaitos tikrinimų, t. y. netikrino, ar metinėse ataskaitose pateikti duomenys yra tikslūs, išsamūs ir teisingi, ar jos atitinka nustatytus pildymo reikalavimus. Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos metinių ataskaitų atrankos tikrinimui, vertinimo ir patvirtinimo tvarkos aprašas²⁵, kuriuo remdamasi agentūra kasmet turi patikrinti 20 proc. ūkio subjektų pateiktų atliekų susidarymo ir 30 proc. atliekų tvarkymo ataskaitų, buvo patvirtintas 2021-12-20.
91. Aplinkos apsaugos agentūra nepateikė įrodymų, kad 2021–2022 m. buvo tikrinamas subjektų ataskaitose pateiktų duomenų teisingumas, o apie pastebėtus duomenų netikslumus ir trūkumus buvo informuotas Aplinkos apsaugos departamentas, kaip numatyta teisės aktuose²⁶. Departamentas patvirtino, kad pranešimų iš agentūros nebuvo gauta.
92. Siekiant užtikrinti, kad komunalinės atliekos būtų sutvarkomos tinkamai, Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai vykdo atliekų valstybinę kontrolę ir teisės aktų nustatyta tvarka atlieka pavestas funkcijas:

²³ Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas, 294 p.

²⁴ Aplinkos ministro 2011-05-03 įsakymu Nr. D1-367 patvirtintos Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklės, 50 p.

²⁵ Prieiga per internetą: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/statistikos-skelbimo-kalendorius-metodika-metainformacijos-aprasai> (žiūrėta 2022-11-15).

²⁶ Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklės, 51 p.

- atlieka ūkio subjektų veiklos planinius ir neplaninius patikrinimus²⁷,
 - kontroliuoja, ar tinkamai vykdoma atliekų apskaita ir pateikiami teisingi šios apskaitos duomenys²⁸,
 - vykdo kontrolinius vežamų atliekų svėrimus²⁹.
93. Aplinkos apsaugos departamentas pateikė informaciją apie 2019–2021 m. subjektų, užsiimančių komunalinių atliekų tvarkymu, atliktus planinius ir neplaninius patikrinimus: kogeneracinėse jėgainėse – 8, nepavojingųjų atliekų sąvartynuose – 47, mechaninio ir mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginiuose – 41 ir importuojamų atliekų – 34.
94. Patikrinus, ar minėti subjektai tinkamai vykdo atliekų apskaitą ir pateikia teisingus duomenis, nustatyta atliekų susidarymo pažeidimų, jų apskaitos netinkamo tvarkymo atvejų, o ataskaitos buvo pateikiamos pavėluotai.

Aplinkos apsaugos departamento pareigūnų nustatytų pažeidimų pavyzdžiai

- 2020 m. kogeneracinėje jėgainėje nustatyti atliekų susidarymo ar atliekų apskaitos netvarkymo ar netinkamo tvarkymo pažeidimai;
 - 2019 m. regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne netinkamai vedama atliekų tvarkymo apskaita, pavėluotai pateikta atliekų susidarymo apskaitos metinė ir nuotekų tvarkymo apskaitos metinė ataskaitos;
 - 2021 m. regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas pavėluotai pateikė atliekų susidarymo apskaitos ketvirtinę suvestinę.
-

95. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nurodoma, kad atliekų apskaitos netikslumai trukdo tinkamai planuoti jų tvarkymo sistemą, vertinti jos tobulinimo perspektyvas, nepasinaudojama visomis duomenų kaupimo, saugojimo, atnaujinimo, rodiklių apskaičiavimo ir prieinamumo visuomenei informacinių technologijų infrastruktūros galimybėmis, todėl būtina sistemas tobulinti.
96. Vienas įrankių, skirtų valstybinei aplinkos apsaugos kontrolei stiprinti, skaidresniems, išsamesniems statistiniams duomenims teikti, gerinant patogų duomenų naudojimą, yra GPAIS³⁰. Siekiant užtikrinti efektyvų šios sistemos darbą, būtina ją susieti su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis, tobulinti funkcionalumą ir užtikrinti visų sistemos dalių prievolę teikti duomenis³¹.

Aplinkos apsaugos departamento pasiūlymai dėl efektyvesnės kontrolės priemonių naudojant GPAIS

Departamento atstovai nurodė, kad, jų nuomone, siekiant efektyvinti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę komunalinių atliekų tvarkymo srityje, reikalinga tobulinti GPAIS funkcionalumą:

- GPAIS panaudojimas kaip rizikos vertinimo įrankio, įdiegiant kontrolės ir rizikų nustatymo posistemas;
 - supaprastintos atliekų tvarkymo apskaitos funkcionalumo užtikrinimas;
 - duomenų apie komunalinių atliekų srauto judėjimą atsekamumas.
-

²⁷ Aplinkos apsaugos departamento direktoriaus 2020-12-14 įsakymas Nr. AD1-378.

²⁸ Aplinkos apsaugos departamento nuostatai, 10.6 p.

²⁹ Aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymu Nr. 217 patvirtintos Atliekų tvarkymo taisyklės, 42.6 p.

³⁰ GPAIS – Gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinė sistema.

³¹ Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas, 23 p.

97. Lietuvoje yra tvarkomos ne tik šalyje susidaranti atliekos – dalis jų gali būti importuojamos. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2019–2021 m. į Lietuvą importuota 327 tūkst. t komunalinių atliekų ir 370 tūkst. t pakuočių atliekų. Į Lietuvą draudžiama importuoti komunalines atliekas, skirtas šalinti ir (ar) deginti energijai gauti, todėl būtina užtikrinti tokių importuojamų atliekų kontrolę, kad jos būtų sutvarkomos tinkamai, laikantis teisės aktų reikalavimų.
98. Aplinkos apsaugos departamentas kasmet rengia tarpvalstybinių atliekų vežimų patikrinimų planą³², pagal kurį atlieka patikrinimus, kuriais siekiama užtikrinti, kad tarpvalstybiniai atliekų vežimai atitiktų nustatytą teisinį reglamentavimą, užkirstų kelią pažeidimams ir nelegaliems atliekų vežimams ir stiprintų jų prevenciją.
99. Departamentas raštu³³ kreipėsi į AM ir nurodė, kad šiuo metu trūksta techninių galimybių identifikuoti rizikas ir užtikrinti kontrolę tarpvalstybinių atliekų vežimų srityje.

Aplinkos apsaugos departamento paaiškinimas dėl tarptautinių vežimų kontrolės

Departamento pareigūnai susiduria su problema, kad iš GPAIS nėra galimybės atsekti atliekų kilmės (komunalinės atliekos, gamybinės atliekos ir kt.), nes nėra žymėjimo, pagal kurį GPAIS būtų atskiriamos komunalinės, gamybinės ar kitos atliekos. Taip pat vykdant tarpvalstybinį nepavojingųjų atliekų vežimą, nedaromi išankstiniai pranešimai, kadangi to nenumato teisės aktai, todėl sudėtingiau atlikti fizinę krovinių patikrą kelyje.

100. Nėra užtikrinama, kad būtų įvertinamas komunalinių atliekų tvarkymą vykdančių subjektų pateiktų duomenų teisingumas, kurių pagrindu būtų inicijuojami atliekų tvarkytojų patikrinimai, todėl turėtų būti gerinama komunalinių atliekų tvarkymo proceso priežiūra ir kontrolė.

³² Planas parengtas pagal aplinkos ministro patvirtintą 3 metų planą.

³³ Aplinkos apsaugos departamento 2022-02-11 raštas Nr. (5.10)-AD5-2659.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Laukiamas audito poveikis: Įgyvendinus rekomendacijas bus užtikrinama, kad mažėtų sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekiai, didėtų jų perdirbimas bei būtų gerinama komunalinių atliekų tvarkymo proceso priežiūra.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
1-asis pagrindinis audito rezultatas Tobulintina komunalinių atliekų surinkimo sistema	Vidutinės svarbos 1. Siekiant pagerinti komunalinių atliekų rūšiavimą, kuris leistų sumažinti mišrių komunalinių atliekų kiekį ir jų tvarkymo kaštus, numatyti papildomas priemones	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis	44,33 proc. (2021 m.)	55 proc. (2025 m.)	Aplinkos ministerija	2026 m.
	1.1. Pakeisti Minimalius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimus, nustatant, kad savivaldybės nuolat šviestų gyventojus, teikdamos jiems susistemintą informaciją apie visų atliekų rūšiavimą, butyje susidarančių atliekų surinkimo paslaugas.				Aplinkos ministerija	2023 m.
	1.2. Organizuoti savivaldybėms / regioniniams atliekų tvarkymo centrums seminarą pasidalinti gerąja praktika visuomenės švietimo srityje				Aplinkos ministerija	2024 m.
	1.3. Finansuoti maisto (virtuvės), tekstilės, butyje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtrą, viešinimo kampanijų, skatinančių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą, vykdymą				Aplinkos ministerija	2025 m.****
	Vidutinės svarbos 2. Siekiant įvertinti faktinį komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimą gyventojams savivaldybėse, numatyti vieningus vertinimo kriterijus	Taikomi vieningi kriterijai vertinant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimą gyventojams savivaldybėse	n. d.	60 savivaldybių	Aplinkos ministerija	2024 m.
	2.1. Parengti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimo gyventojams skaičiavimo rekomendacijas.				Aplinkos ministerija, Aplinkos	2024 m.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
					apsaugos agentūra	
2-asis pagrindinis audito rezultatas Būtina užtikrinti atliekų tvarkymą laikantis prioriteto	Vidutinės svarbos 3. Siekiant padidinti paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų kiekį, numatyti ir įgyvendinti priemonės, kuriomis būtų motyvuojama komunalines atliekas tvarkyti aukštesniu prioritetu	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis	44,33 proc. (2021 m.)	55 proc. (2025 m.)	Aplinkos ministerija	2030 m.
	Sukurti papildomi atliekų perdirbimo pajėgumai	0 t/m	128 214 (2029 m.)			
	3.1. Finansuoti atliekų paruošimo perdirbti ir perdirbimo infrastruktūros modernizavimą, plėtrą, naujų įrenginių, skirtų tekstilės, baldų, plastiko, kombinuotų pakuočių, biologinių, elektros ir elektroninės ir kitų atliekų diegimą.				Aplinkos ministerija	2029 m. ****
	3.2. Pakeisti teisės aktus, nustatant reikalavimus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir kitus saugos reikalavimus atitinkančių kompostinių įrengimų namų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose arba įgyvendinti kitas žaliųjų atliekų tvarkymo priemones (derinant su Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, savivaldybėmis)				Aplinkos ministerija	2025 m.
	3.3. Parengti teisės aktų pataisas, numatančius, kad gyventojams, kompostuojantiems namų ūkiuose susidaranti biologines atliekas, būtų skaičiuojamas mažesnis mokestis už atliekų tvarkymą				Aplinkos ministerija	2023 m.
	3.4. Nustatyti gamintojo atsakomybės principą, taikomą baldų, tekstilės gaminiams, numatant perdirbimo ir pakartotinio naudojimo užduotis				Aplinkos ministerija	2026 m.
	3.5. Parengti ir pateikti LRV Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo plano pakeitimo projektą, numatant komunalinių atliekų perdirbimo užduotis komunalinių atliekų tvarkymo regionams				Aplinkos ministerija	2024 m.
	3.6. Finansuoti maisto (virtuvės), tekstilės, butyje susidarantių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtrą, viešinimo kampanijų, skatinančių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą, vykdymą				Aplinkos ministerija	2029 m.
	Vidutinės svarbos 4. Siekiant turėti patikimus ir išsamius duomenis apie	Pateikiamos Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą įgyvendinančių subjektų kasmetinės	n. d.		100 proc.	Aplinkos ministerija

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet būtų parengiamos ir Aplinkos apsaugos agentūrai pateikiamos Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytų priemonių vykdymo ataskaitos	ataskaitos apie jiems numatytų priemonių vykdymą				
	4.1. Parengti ir aplinkos ministro įsakymu patvirtinti Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plano įgyvendinimo planą, kuriuo būtų patvirtintos ataskaitų teikimo formos				Aplinkos ministerija	2024 m.
	Vidutinės svarbos 5. Siekiant turėti patikimus ir išsamius duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet Aplinkos apsaugos agentūrai laiku būtų pateikiami kokybiški ir palyginami duomenys apie savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas	Laiku pateikiami kokybiški ir palyginami duomenys apie savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas	n. d.	60 savivaldybių	Aplinkos ministerija	2025 m.
	5.1. Parengti aplinkos ministro 2012-10-23 įsakymo Nr. D1-863 „Dėl Informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą, numatant informacijos apie teisės aktuose savivaldybėms nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą teikimo tvarką.				Aplinkos ministerija	2024 m.
	5.2. Parengti ir paskelbti Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje savivaldybių metinių ataskaitų pildymo ir rodiklių skaičiavimo gaires				Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra	2024 m.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	5.3. Atnaujinti regiono plėtros tarybų ir savivaldybių metinių ataskaitų teikimo formas ir naudotojų vadovą; paskelbti atnaujintą naudotojų vadovą GPAIS interneto svetainėje				Aplinkos ministerija	2024 m.
	Vidutinės svarbos 6. Siekiant, kad importuojamos komunalinės atliekos nebūtų deginamos ar šalinamos, numatyti priemonės, užtikrinančias importuojamų atliekų paskirties kontrolę.	Numatytos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad importuojamos komunalinės atliekos nėra deginamos ar šalinamos	Nėra numatytų priemonių	Numatytos vykdomos priemonės	Aplinkos ministerija	2026 m.
	6.1. Įvertinti esamo teisinio reglamentavimo dėl draudimo įvežti komunalines atliekas deginti arba šalinti išplėtimo būtinybę ir kitus galimus reglamentavimo pakeitimus, esant poreikiui inicijuoti teisės aktų pakeitimus.				Aplinkos ministerija	2025 m.
	Vidutinės svarbos 7. Siekiant turėti kokybiškus duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą, kurių pagrindu būtų priimami pagrįsti sprendimai, užtikrinti, kad kasmet nustatyta tvarka būtų atliekamas Aplinkos apsaugos agentūrai pateiktų atliekų darytojų ir tvarkytojų metinių ataskaitų vertinimas	Atliekų susidarymo metinių ataskaitų, kuriose atliktas duomenų kokybės įvertinimas, dalis	0 proc.	≥ 20 proc.	Aplinkos apsaugos agentūra	2024 m.
		Atliekų tvarkymo metinių ataskaitų, kuriose atliktas duomenų kokybės įvertinimas, dalis	0 proc.	≥ 30 proc.		
	7.1. Parengti GPAIS funkcionalumui praplėsti skirtas ūkio subjektų GPAIS teikiamų duomenų patikros taisykles, leidžiančias užkardyti klaidingų duomenų įvedimo galimybę.				Aplinkos apsaugos agentūra	2024 m.
	7.2. Parengti GPAIS duomenų kokybės analizei vykdyti reikalingas duomenų užklausų formas (ataskaitas).				Aplinkos apsaugos agentūra	2024 m.
	7.3. Užtikrinti GPAIS funkcionalumą praplėtimo, atlikto atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos agentūros parengtas ūkio subjektų GPAIS teikiamų duomenų patikros taisykles, finansavimą.				Aplinkos ministerija	2024 m.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokytio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	7.4. Užtikrinti GPAIS duomenų kokybės analizei vykdyti reikalingų duomenų užklausų formų (ataskaitų) diegimo finansavimą.				Aplinkos ministerija	2024 m.

* Detalūs pokyčių vertinimo rodyklių duomenys pateikti 2 priede „Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys“.

** Priemonės ir terminus joms įgyvendinti, pokyčiui pasiekti ir rodikliams pamatuoti pateikė Aplinkos ministerija ir Aplinkos apsaugos agentūra.

*** Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos metu gali būti tikslinamos arba keičiamos rekomendacijų įgyvendinimo plane nurodytos priemonės ar pokyčių vertinimo rodikliai Valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Aktualus priemonių ir pokyčių vertinimo rodiklių sąrašas yra pateikiamas Valstybės kontrolės atvirose duomenyse adresu www.valstybeskontrole.lt.

**** Nurodomos 2024–2030 m. numatytų vykdyti priemonių tarpinės datos.

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie priemonių įgyvendinimą ir kai kurių rodiklių reikšmes plane nustatytais terminais: Aplinkos ministerijos atliekų politikos grupės patarėja Jelena Podymova, **mob.** 8 687 27458, **el. p.** jelena.podymova@am.lt. Aplinkos apsaugos agentūros atliekų licencijavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Justinas Mikėnas, tel. nr.. 8 669 354332. el.p. justinas.mikenas@gamta.lt

Veiklos audito 3-iojo audito departamento vadovas

Mindaugas Šalčius

Veiklos audito 3-iojo audito departamento auditorius-grupės vadovas

Tadas Čiblys

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Komunalinių atliekų
tvarkymas“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

AŽ – antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko ir metalo atliekos)

BSA – biologiškai skaidžios atliekos

DGASA – didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė

GI – gamintojai ir importuotojai

Komunalinės atliekos – mišrios ir atskirai surinktos buitinės (buityje susidaranti) atliekos

LRATCA – Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija

MA – mechaninio apdorojimo įrenginys

MBA – mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginys

MKA – mišrios komunalinės atliekos

RATC – regioninis atliekų tvarkymo centras

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba

VATP – Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas.

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar komunalinės atliekos tvarkomos efektyviai.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar komunalinių atliekų surinkimo sistema veikia efektyviai ir rezultatyviai;
- ar surinktos atliekos apdorojamos taip, kad būtų pasiekti ES keliama tikslai komunalinių atliekų tvarkymui.

Audituojami subjektai:

- Aplinkos ministerija: formuoja valstybės politiką atliekų tvarkymo srityje, reglamentuoja ir koordinuoja atliekų tvarkymą, kontroliuoja nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą, atlieka aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą.
- Aplinkos apsaugos agentūra: priima, renka, apdoroja, apibendrina ir analizuoja atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos duomenis, rengia bei skleidžia šių duomenų pagrindu sudarytą statistinę informaciją.
- Aplinkos apsaugos departamentas: vykdo atliekų tvarkymo kontrolę, prevenciją. kontroliuoja, ar tinkamai vykdoma atliekų apskaita, ar pateikiami teisingi šios apskaitos duomenys.

Duomenis ir informaciją rinkome iš Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos.

Audituojamas laikotarpis – 2014–2020 m., bet, siekdami įvertinti pokyčius, naudojome ir ankstesnių ir 2021 m. duomenis.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus³⁴.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
1. <i>Tobulintina komunalinių atliekų surinkimo sistema</i>	<i>Dokumentų peržiūra Nagrinėjome Atliekų tvarkymo įstatymą, Atliekų tvarkymo taisyklės, Aplinkos ministerijos užsakymu atliktas visuomenės apklausa dėl atliekų tvarkymo, Valstybinį atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą, vykdymo ataskaitą; rodiklių pasiekimo ataskaitą, savivaldybių atliekų tvarkymo planų vykdymo ataskaitas, Valstybinį atliekų prevencijos ir</i>	<i>Įvertinti, ar gyventojai pakankamai motyvuojami rūšiuoti atliekas</i>

³⁴ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2023-02-03).

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>tvarkymo 2021–2027 metų planą, Aplinkos ministerijos ir agentūros pateiktus 2021 m. duomenis apie komunalinių atliekų rūšiavimą savivaldybėse, duomenis apie gyventojų informavimo priemones dėl komunalinių atliekų tvarkymo, Aplinkos apsaugos agentūros duomenis apie savivaldybėse taikomą komunalinių atliekų tvarkymo įkainius, RATC pateiktą informaciją apie regionines atliekų tvarkymo kainas; Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos rengiamą regioninės atliekų kainos nustatymo metodiką; Užsienio šalių praktiką dėl taikomos komunalinių atliekų tvarkymo kainos nustatymo, Specialiųjų tyrimų tarnybos atliktų patikrinimų dėl komunalinių atliekų tvarkymo ataskaitas.</p> <p><u>Duomenų analizė</u></p> <p>Analizavome Aplinkos ministerijos užsakymu atliktų visuomenės apklausų dėl atliekų tvarkymo duomenis, ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros pateiktus 2021 m. duomenis apie komunalinių atliekų rūšiavimą savivaldybėse, duomenis apie gyventojų informavimo priemones dėl komunalinių atliekų tvarkymo, agentūros duomenis apie savivaldybėse taikomą komunalinių atliekų tvarkymo įkainius.</p> <p><u>Pokalbis su:</u></p> <p>Aplinkos ministerijos, agentūros, VERT atstovais.</p>	
	<p>Nagrinėjome Atliekų tvarkymo įvertinti, ar visiems įstatymą, Atliekų tvarkymo gyventojams užtikrinamos taisykles, Valstybinį atliekų sąlygos atliekas tvarkyti tvarkymo 2014–2020 metų planą, tinkamai vykdymo ataskaitą; rodiklių pasiekimo ataskaitą, savivaldybių atliekų tvarkymo planų vykdymo ataskaitas, Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą, agentūros pateiktus 2021 m. duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas savivaldybėse, MKA kiekius savivaldybėse.</p> <p><u>Duomenų analizė</u></p> <p>Analizavome Aplinkos apsaugos agentūros duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas savivaldybėse, įrengtą infrastruktūrą, MKA kiekių pokyčius savivaldybėse.</p> <p><u>Pokalbis su:</u></p> <p>Aplinkos ministerijos, agentūros atstovais.</p> <p><u>Apklausa</u></p> <p>Apklausėme 7 savivaldybes, kurios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą užtikrina ne visiems gyventojams ir 4 savivaldybes, kuriose veikė mažesnis didelių gabaritų atliekų</p>	

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	surinkimo aikštelių skaičius nei numatyta VATP.	
2. Būtina užtikrinti atliekų tvarkymą laikantis prioritetais	<p><u>Dokumentų peržiūra</u></p> <p>Nagrinėjome Atliekų tvarkymo įstatymą ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą, Valstybinį atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planą ir jo ataskaitą, Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, Aplinkos ministerijos veiklos ataskaitas, Aplinkos apsaugos agentūros ir RATC ataskaitas apie komunalinių atliekų paruošimą pakartotinai panaudoti ar perdirbti. Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano vykdymo ataskaita, rodiklių pasiekimo ataskaitą, Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktą informaciją ir kt.</p> <p><u>Duomenų analizė</u></p> <p>Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos apsaugos departamento, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktą duomenų analizę</p> <p><u>Pokalbis su:</u></p> <p>Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, komunalinių atliekų tvarkytojų, RATC ir jų asociacijų atstovais</p> <p><u>Apklausa:</u></p> <p>Apklausėme 10 RATC dėl komunalinių atliekų apdorojimui skirta infrastruktūros</p>	Įvertinti, ar mišrių komunalinių atliekų apdorojimui skirta infrastruktūra pajėgi užtikrinti, kad būtų pasiekti perdirbimui keliami tikslai
	<p><u>Dokumentų peržiūra</u></p> <p>Nagrinėjome Atliekų tvarkymo įstatymą ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą, Valstybinį atliekų tvarkymo 2014 – 2020 metų planą ir jo ataskaitą, Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų planą, Aplinkos ministerijos veiklos ataskaitas, Aplinkos apsaugos agentūros ir RATC ataskaitas apie komunalinių atliekų paruošimą pakartotinai panaudoti ar perdirbti. Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano vykdymo ataskaita, rodiklių pasiekimo ataskaitą, Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktą informaciją ir kt.</p> <p><u>Duomenų analizė</u></p>	Įvertinti, ar užtikrinama, kad būtų laikomasi atliekų tvarkymo prioritetais

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos apsaugos departamento, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktų duomenų analizė</p> <p><u>Pokalbis su:</u> Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, komunalinių atliekų tvarkytojų, RATC ir jų asociacijų atstovais</p> <p><u>Apklausa:</u> Apklausėme 10 RATC dėl komunalinių atliekų tvarkymo (apdoravimo, deginimo ir šalinimo).</p>	
	<p><u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėjome Atliekų tvarkymo įstatymą ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą, Valstybinį atliekų tvarkymo 2014 – 2020 metų planą ir jo ataskaitą, Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų planą, Aplinkos ministerijos veiklos ataskaitas, Aplinkos apsaugos agentūros ir RATC ataskaitas apie komunalinių atliekų paruošimą pakartotinai panaudoti ar perdirbti. Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano vykdymo ataskaita, rodiklių pasiekimo ataskaitą, Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos apsaugos departamento, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktą informaciją ir kt.</p> <p><u>Duomenų analizė</u> Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos apsaugos departamento, komunalinių atliekų tvarkytojų ir RATC pateiktų duomenų analizė</p> <p><u>Pokalbis su:</u> Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos apsaugos departamento, komunalinių atliekų tvarkytojų, RATC ir jų asociacijų atstovais</p> <p><u>Apklausa:</u> Apklausėme 10 RATC dėl dalyvavimo organizuojant komunalinių atliekų tvarkymą</p>	<p>Ivertinti, ar pakankama komunalinių atliekų tvarkymo proceso priežiūra</p>

Valstybinio audito ataskaitos
„Komunalinių atliekų tvarkymas“
3 priedas

Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

Rodiklis	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis	Taikomi vienodi kriterijai vertinant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimą gyventojams savivaldybėse	Sukurti papildomi atliekų perdirbimo pajėgumai	Pateikiamos Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą įgyvendinančių subjektų kasmetinės ataskaitos apie jiems numatytų priemonių vykdymą	Laiku pateikiami kokybiški ir palyginami duomenys apie savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas	
Matavimo vienetas	Proc.	Vnt.	t/m	Proc.	vnt.	
Pradinė reikšmė	44,33	n. d.	–	n. d.	n. d.	
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2021 m.	2021 m.	2022 m.	2021 m.	2021 m.	
Siektina reikšmė	55	60	128,214 tūkst.	Visi Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatyti subjektai pateikia ataskaitas	60	
Tolerancijos ribos	Gerai	≥ 55	60	≥128,214 tūkst.	100	60
	Vidutiniškai	50–54	–	100 tūkst. – 128,214 tūkst.	–	–
	Blogai	< 50	<60	<100 tūkst.	< 100	<60
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2025 m.	2024 m.	2029 m.	2024 m.	2025 m.	
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	Aplinkos ministerija	Aplinkos ministerija	Aplinkos ministerija	Aplinkos ministerija	Aplinkos ministerija	
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	Vertinama, kokia dalis komunalinių atliekų buvo paruoštos naudoti pakartotinai ir perdirbtos	Vertinama, ar savivaldybėse komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos užtikrinimas įvertinamas vienodais kriterijais	Vertinama kiek buvo papildomai sukurtų atliekų perdirbimo pajėgumų	Vertinama, ar visi Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatyti subjektai pateikia jų vykdytų priemonių ataskaitas	Vertinama, ar savivaldybės laiku pateikė Aplinkos apsaugos agentūrai kokybiškus ir palyginamus duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas	

Rodiklis	Atliekų susidarymo metinių ataskaitų, kuriose atliktas duomenų kokybės įvertinimas, dalis	Atliekų tvarkymo metinių ataskaitų, kuriose atliktas duomenų kokybės įvertinimas, dalis	Numatytos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad importuojamos komunalinės atliekos nėra deginamos ar šalinamos
Matavimo vienetas	Proc.	Proc.	Vnt.
Pradinė reikšmė	0	0	Nėra numatytų priemonių
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2021 m.	2021 m.	2022 m.
Siektina reikšmė	≥ 20	≥ 30	Numatytos ir vykdomos priemonės
Gerai	≥ 20	≥ 30	Numatytos ir vykdomos priemonės
Vidutiniškai	15–19	20–29	Numatytos bet nevykdomos priemonės
Blogai	< 15	< 20	Nenumatytos ir nevykdomos priemonės
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2027 m.	2027 m.	2026 m.
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	Aplinkos apsaugos agentūra	Aplinkos apsaugos agentūra	Aplinkos ministerija
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	Vertinama, kokios dalies ataskaitų vertinimas buvo atliekamas, lyginant su visomis pateiktomis atliekų susidarymo ataskaitomis	Vertinama, kokios dalies ataskaitų vertinimas buvo atliekamas, lyginant su visomis pateiktomis atliekų tvarkymo ataskaitomis	Vertinama, ar numatytos ir vykdomos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad importuojamos komunalinės atliekos nebūtų deginamos ar šalinamos

